

Aan de gemeente Zeist
T.a.v. Jannie Arends -van de Graaf
Postbus 513
3700 AM Zeist

Zeist, 12 december 2010

Betreft: Zienswijze op het Concept-Groenstructuurplan gemeente Zeist

Geachte mevr. J. Arends-van de Graaf,

Allereerst wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente bedanken voor het toezenden van het Concept-Groenstructuurplan. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft de afgelopen jaren, tezamen vertegenwoordigers van andere (groene) maatschappelijke organisaties en ook burgers, geparticipeerd in de klankbordgroep die door het gemeentebestuur in het leven is geroepen om tot een nieuw Groenstructuurplan te komen. Tijdens het proces heeft mede op basis van de inbreng van de Klankbordgroep verschillende keren een bijstelling van zowel de planopzet als ook de inhoud plaatsgevonden, waarvoor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente zeer erkentelijk is. Wel heeft een en ander er toe geleid, dat het al met al een lang proces is geworden, die met name van de gemeentelijke medewerker die met de totstandkoming van het gemeentelijke Groenstructuurplan was belast heel veel inzet (en ook flexibiliteit) heeft gevraagd. In die zin is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. blij dat het Groenstructuurplan er nu ligt en alle burgers en maatschappelijke organisaties in de gelegenheid worden gesteld daarop een inhoudelijke reactie te geven. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. maakt gaarne van die gelegenheid gebruik, waarbij zij mede voortborduurde op de eerdere reacties die zij tijdens het Klankbordproces op de eerdere concepten op het plan heeft gegeven. Daarbij zal eerst een algemene reactie worden gegeven, waarna meer specifiek op een aantal aspecten zal worden ingegaan.

1. Algemeen

Vooropgesteld zij dat het GSP een indrukwekkend document is geworden, dat tegelijkertijd als een (soort) standaardwerk van het groen van Zeist kan worden gezien. Met name de aan het GSP toegevoegde kaarten en ook vele illustratieve foto's maken het document (t.o.v. de eerdere GSP uit 1992) niet alleen bijzonder lezenswaardig, maar ook een lust voor het oog¹. Ook kent het GSP een o.i. een heldere opbouw, waarin eerst een (op basis lagenbenadering) een heldere analyse van het groen wordt gegeven, waarna op basis van de visie op het groen een nadere uitwerking plaatsvindt. Ook al is het dan zo dat er tussen de verschillende hoofdstukken nogal eens van een bepaalde overlap sprake is, hetgeen o.i. gezien de opbouw van het plan onoverkomelijk is, de aan het GSP op pag. 8 en pag. 78 toegevoegde leeswijzers verduidelijken veel. Gezien de uiteindelijke kwaliteit van het plan, maar met name ook gezien het vele werk dat voor de totstandkoming van het plan is verzet wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente dan ook vooral haar complimenten voor het plan geven².

In het 'Verslag verloop interactie traject rondom het opstellen van het Groenstructuurplan voor de gemeente Zeist (Afdeling Strategie en Beleid, 2010)' wordt reeds uitgebreid stilgestaan bij het planproces en de rol van de door het College ingestelde Klankbordgroep daarbij. Zoals ook uit het betreffende verslag kan worden afgeleid verschilde de klankbordgroep, althans een deel van de leden, nogal eens met de opstellers van mening

¹ Wel is het wellicht om leesbaarheid nog te vergroten een idee om bepaalde kaarten in GSP die als een belangrijk toetsingskader kunnen worden gezien (o.a. de kaart: 'Groenstructuur Zeist') toch van een iets uitgebreider onderschrift te voorzien, ook al gaat dat mogelijk wel ten koste uitstraling/layout van het gehele plan.

² Die complimenten gelden in het bijzonder ook de vakkundige inbreng van de gemeentelijke medewerk(st)er onder wiens verantwoordelijkheid het GSP tot stand is gekomen.

over zowel de scope, de aanpak als ook de inhoud van een Groenstructuurplan. Zo was er allereerst een meningverschil over welke binnenstedelijke groengebieden al dan niet in het Groenstructuurplan aan de orde dienden te worden gesteld, dat mede gezien de planologische ontwikkelingen die in die gebieden (o.a. het Sanatoriumbos, het binnenbos van het Kerckebosch, Sterrenberg, Vierde Kwadrant Den Dolder, etc.) waren voorzien. Wat betreft de aanpak was (een deel van de leden van) de Klankbordgroep vanaf het begin van mening dat daarbij een meer integrale aanpak diende te worden voorgestaan, waarbij met name aan de binnen de gemeente Zeist (en omgeving) voorkomende ecologische relaties en belangrijk gewicht diende te worden toegekend. Zo stond de Grontmij, die in opdracht van de gemeente een analyse van het groen had gemaakt, toch meer een benadering via zogenaamde 'patches' - waaruit het groen in Zeist ook gezien zijn historische ontwikkeling zou zijn opgebouwd - voor, dan een waarin juist naar de samenhang van het groen werd gekeken, mede in relatie tot de binnen de gemeente voorkomende (ecologische) gradiënten. Dat hing o.i. overigens mede samen met de opdracht die door de gemeente aan de Grontmij was gegeven, waarbij zij uitgaande van de basiskenmerken van het groen zoals deze in het eerdere Groenstructuurplan (1992) waren gegeven, moest aangegeven welke kaders er nu voor het beheer op een bepaalde plek (dus 'patch') relevant moesten worden geacht, ook al omdat dergelijke eenduidige kaders in het vigerende plan ontbraken (zie overigens het GSP, pag. 6: 'Algemene inleiding')³. Wat de inhoud betreft verschilde tenslotte (bepaalde leden van) de Klankbordgroep met de opsteller(s) van het Groenstructuurplan met name van mening ten aanzien van de accenten die in het plan aan de ecologische aspecten van het binnenstedelijke groen werden toegekend.

Zoals ook al in de inleiding naar voren gebracht heeft er naar aanleiding van de inbreng van (bepaalde leden van) de klankbordgroep een aantal koerswijzigingen plaatsgevonden. Zo is er nu aan de eerdere versie van de Grontmij een aantal (meer op een analyse van het groen gerichte) kophoofdstukken toegevoegd, die (door middel van de zogenaamde lagenbenadering) meer inzicht geven in de opbouw van het gemeentelijke groen, zowel in landschappelijke, cultuurhistorische, als ook ecologische zin. Juist ook op verzoek (van bepaalde leden) van de klankbordgroep is nu zelfs een apart hoofdstuk over de stadsecologie van de Zeister groenstructuur toegevoegd, waarbij aan de samenhang van het groen in de binnenstedelijke gebieden van Zeist, ook in relatie tot die in het buitengebied bijzonder aandacht wordt gegeven (zie ook het GSP, Hoofdstuk 3: 'De verkenning van de stadsecologie van de Zeister groenstructuur'). In die zin is zelfs een nieuw beleidskader/-begrip in het leven geroepen, te weten de 'Ecologische Hoofdstructuur Zeist (EHZ)', als binnenstedelijk equivalent van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die het netwerk van natuurgebieden in het buitengebied vormgeeft. Duidelijk zal zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder verheugd is dat in het GSP een dergelijke hoofdstructuur voor het groen nu wordt vastgelegd, aangezien deze in belangrijke mate bepalend is voor zowel de groene kwaliteiten van Zeist en wel in het bijzonder van de binnenstedelijke biodiversiteit (zie overigens ook voor kansen om biodiversiteit te versterken het GSP, figuur op pag. 34: 'Habitattypen en verbindingen voor gidssoorten')⁴. Wel zal in het voorliggende GSP o.i. nadrukkelijker dan thans het geval is in het GSP moeten worden aangegeven welke

³ De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is het overigens met de gemeente eens dat heldere kaders voor het beheer van het groen van groot belang moeten worden geacht om ook die kwaliteiten van het groen op een bepaalde plek te kunnen realiseren die men voor ogen staat, maar daaraan dient o.i. dan wel een integrale analyse ten grondslag te liggen.

⁴ Met de gemeente is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. overigens van mening dat er natuurlijk accentverschillen zijn tot biodiversiteit in natuurgebieden in het buitengebied en die van het groen in het binnenstedelijk gebied, o.a. door de omvang van de onderscheiden gebieden en mate van verstoring. Dat neemt niet weg dat ook aan het binnenstedelijke groen een belangrijke ecologische waarde kan worden toegekend, niet in de laatste plaats aangezien er daar soms specifieke biotopen voorkomen die in het buitenstedelijk gebied zijn verdwenen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan bijzondere varensoorten die in draaikolken voorkomen. Ook blijken veel mediterrane soorten zich met name in stedelijke milieus te vestigen, zij het dat dat vermoedelijk met de klimaatverandering samenhangt.

structuren, zoals deze kunnen worden onderscheiden op basis van de gegeven structuurkenmerken van het groen, nu wel of niet onder de EHZ vallen⁵.

Wellicht nog belangrijker, althans voor het groen als geheel, is dat er in het GSP nu ook een duidelijke kaart met de Groenstructuur van Zeist is opgenomen (zie ook de kaart in het GSP, pag. 7: 'Groenstructuur Zeist'), zij het dat de legenda van de betreffende kaart o.i. nog zou kunnen worden verbeterd, mede om ook de binnen Zeist aanwezige ecologische structuren beter tot hun recht te laten komen⁶. Een dergelijk kaart maakt het o.i. ook eenvoudiger om ten opzichte van andere beleidsvelden en dan in het bijzonder de RO het belang van het groen op een bepaalde plek duidelijke in beeld te brengen. In die zin zou aan deze kaart o.i. nog in het voorliggende GSP nog een meer centrale plek moeten worden gegeven, ook als hard beleidskader, dan thans het geval is.

Teneinde meer inzicht in de opbouw van het Zeister groen te geven, mede in relatie tot haar omgeving te komen, is uiteindelijk een tiental (van een hoger schaal- en/of abstractie- naar een lager schaal- en/of abstractieniveau, etc.) lagen onderscheiden (zie ook het GSP, hoofdstuk 4, pag. 44 - 52)⁷. Het tiental lagen zoals die in het GSP worden onderscheiden geven o.i. een duidelijk beeld van de opbouw van het groen. Dat t.o.v. het voorontwerp-GSP nu de EHZ aan de Laag 1: 'Het verschil in landschapstypen' is toegevoegd, ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zoals ook eerder al aangegeven als positief, zij het dat zij van mening is dat meerdere van de onderscheiden lagen voor het evenwichtig ecologisch functioneren van het groen van belang moeten worden geacht. Alleen zo is het o.i. immers mogelijk bij elke ontwikkeling of beheersdoelstelling ook daadwerkelijk met de ecologische waarde van het groen rekening zou moeten houden, hetgeen immers ook de basis voor een duurzame ontwikkeling, die zijn grondslag heeft in de drie P's: Planet, People en Prosperity⁸. Mede vanuit dat perspectief is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van mening dat in de gegeven hiërarchie de natuurwaarde van groen (sec), dus de onderscheiden Laag 8, in ieder geval boven die van de gebruikswaarde van het groen (nu Laag 6) zou moeten worden geplaatst.

Mede op basis van de SWOT-analyse die op het tiental in het GSP onderscheiden lagen is uitgevoerd (zie ook het GSP, het schema op de pag. 54-55) wordt in het GSP vervolgens de *Visie* op het groenbeleid in Zeist uiteengezet (zie het GSP, de uiteenzetting op de pag. 56-57). Bij die visie laat men zich leiden door het gegeven, dat in de gemeentelijke Structuurvisie: 'Zeist schrijf je met een Q', mede op basis van de in dat kader gevoerde dialoog met de samenleving, het groen als één van de vijf kernwaarden, zo niet de belangrijkste, is aangegeven. Kern van de visie op het groen in Zeist is het 'gebruiken, behouden, ontwikkelen en waar mogelijk het versterken van de groene kwaliteiten'. Alhoewel

⁵ Nu wordt immers de EHZ direct expliciet gekoppeld aan het Structuurkenmerk S1: 'Landschappelijke structuren', terwijl elders in het GSP wordt aangegeven dat ook andere structuren voor evenwichtig functioneren EHZ van belang moeten worden geacht (zie o.a. GSP, pag. 60, onder het kopje: 'Structuurkenmerken, ecologische hoofdstructuur en natuurwaarde' (bij 'Beleidsdoelen t.a.v. Structuurkenmerken') en ook pag. 210, onder het kopje 'Doelstelling en strategie' (bij het thema: 'Natuurwaarden en natuurbeleving')).

⁶ Overigens staat er boven de betreffende kaart: 'Kaartje met afbakening GSP/LOP', maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gaat er vooralsnog vanuit dat dat op een misverstand berust (zie ook de kaart in het GSP op pag. 13: 'Afbakening GSP/LOP').

⁷ Overigens maakt in het voorliggende concept-GSP het gegeven onderscheid in Lagen deel uit van hoofdstuk 4, waarin de kern van zowel de Groenstructuur als de hoofdlijnen van het beleid wordt geschetst. In die zin wordt het onderscheid in lagen als deel van de in het GSP gegeven methodiek gezien om tot bepaalde afwegingen/keuzen m.b.t. het groen te komen gezien. Eenduidiger en ook inzichtelijker was het o.i. evenwel geweest als de onderscheiden lagen en bijbehorende SWOT-analyse gewoon in een apart hoofdstuk waren opgenomen, aangezien de onderscheiden lagen in zekere zin toch meer analytisch van aard zijn dan dat daaraan ook overwegende beleidskeuzen ten grondslag liggen. Die beleidskeuzen komen o.i. toch meer in de (later in het GSP aan de orde gestelde) hiërarchie van zowel de onderscheiden Structuurkenmerken als Thema's aan de orde, waarbij uiteraard de onderscheiden lagen als een belangrijke input functioneren. In ieder geval kan zo een (voor leken wellicht vermeende) dubbeling die er tussen aan de ene kant de onderscheiden Lagen en aan de andere kant de onderscheiden Structuurkenmerken en Thema's worden voorkomen.

⁸ Als door bepaalde ontwikkelingen uiteindelijk de ecologische draagkracht van de aarde zal worden overschreden kan deze ontwikkeling o.i. niet als duurzaam worden gezien (zie in deze ook het pamflet: 'Planet First') .

de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in algemene zin in een dergelijke visie natuurlijk kan vinden, wil zij wel voorstellen, ook in de gegeven visie een bepaalde hiërarchie aan te brengen, dus het behoud en de versterking van de groene kwaliteiten centraal te stellen en het gebruik dat daarvan wordt gemaakt mede afhankelijk van de te realiseren kwaliteiten te maken.

Bijzonder verheugd is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval dat in het GSP - althans duidelijker dan in het GSP uit 1992 - nu ook op basis van de gegeven visie een aantal expliciete *beleidskaders* worden (mee)gegeven, niet alleen voor het behoud en het versterken van het groen in structurele zin, maar ook in beheersmatige zin. Daartoe zijn allereerst een drietal basisuitgangspunten in het GSP opgenomen (zie ook het GSP, pag. 58-59, Basisuitgangspunten B1 t/m B3). Het zal duidelijk zijn dat de geformuleerde basisuitgangspunten de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit het hart zijn gegrepen. Dat geldt feitelijk voor al de drie basisuitgangspunten, maar in het bijzonder voor de basisuitgangspunten 1: 'Het koesteren en versterken van groen' én 2: 'De inhoud van het GSP meegeven als randvoorwaarde bij nieuwe ontwikkelingen'. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft zich er altijd voor ingezet dat de waarden van het groen vanaf het begin in een planproces worden meegenomen, maar in de praktijk was groen bij veel ontwikkelingen toch vaak een sluitpost. Teneinde de gegeven basisuitgangspunten ook echt te kunnen waarborgen is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel van mening dat deze alsnog met bepaalde beleidslijnen zouden moeten worden aangevuld. Zo zou men als men het groene karakter van Zeist ook echt wil veiligstellen en versterken (dus Basisuitgangspunt 1) daaraan naast een kaart die een zorgvuldige toetsing mogelijk maakt, o.i. ook een planologisch-juridisch kader moeten verbinden (vergelijk ook het 'Nee, tenzij-beginsel EHS'). Als kaart die als hard beleidskader geldt zou o.i. dan ook de kaart die nu op pag. 7 van GSP staat als basiskaart kunnen worden genomen, zij het dat deze zoals eerder al aangegeven nog wel op bepaalde punten voor verbetering vatbaar is. Verder is in het GSP nu als afwegingskader t.a.v. nieuwe ontwikkelingen feitelijk alleen aangegeven dat de 'inhoud van het GSP (dus het groen) als (belangrijke) randvoorwaarde bij nieuwe ontwikkelingen wordt meegenomen' (zie het Basisuitgangspunt 2), hetgeen hoe positief ook, o.i. nog geen waarborg geeft dat het (waardevol groen) ook echt wordt beschermd/verbeterd. In die zin zou men o.i. dan ook in ieder geval als aanvullende beleidsregel op moeten nemen dat indien er toch een bepaalde ontwikkeling in het groen plaatsvindt, dat er dan in ieder geval door een kwantitatieve en/of kwalitatieve compensatie er geen achteruitgang van het groen plaatsvindt⁹. Belangrijk is in ieder geval dat alvorens men überhaupt met een bepaalde ontwikkeling begint er sowieso eerst een uitgebreide inventarisatie van het groen plaatsvindt, zodat ook inzichtelijk is welke waarden aanwezig zijn. Wat hiervoor is gesteld voor ruimtelijke ontwikkelingen, geldt feitelijk ook voor de beleidskaders die aan het beheer van het groen worden meegegeven (zie ook Basisuitgangspunt 3: 'Het beheer van het groen inzetten om zo goed mogelijk het geformuleerde beleid uit te voeren'). Ook daar zullen o.i. ook nu al heldere kaders moeten worden meegegeven, o.a. t.a.v. de te realiseren beheersdoelen/doeltypen, teneinde ook echt richting aan het beheer te kunnen geven. Zeker bij ecologisch beheer is het van groot belang dat een eenmaal in gang gezet beheer, zoals een bepaalde maaibeheer ook vele jaren

⁹ Hoe uiteindelijk een en ander in de praktijk uitwerkt valt o.i. nog het beste af te leiden uit het praktijkvoorbeeld zoals dat in het GSP, bijlage 3: 'Hoe om te gaan met basisuitgangspunten, structuurkenmerken en thema 's?' wordt gegeven. Voor zover het daarbij om ruimtelijke initiatieven gaat wordt dan aangegeven hoe de gegeven beleidsuitgangspunten, dus de basisuitgangspunten, structuurkenmerken en thema's, uiteindelijk tot uitdrukking komen in de randvoorwaarden t.o.v. dat initiatief, zoals de inrichting van de openbare ruimte en/of terreininrichting. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is echter van mening dat als daarbij dan niet als harde randvoorwaarde aan ruimtelijke ontwikkelingen wordt gesteld, dat deze zondermeer tot een verbetering van de groene kwaliteiten zullen moeten leiden, hetzij kwantitatief en/of kwalitatief, nieuwe initiatieven in de kwalitatief hoogwaardige groene omgeving van Zeist dan vrijwel altijd tot een achteruitgang van de aanwezige kwaliteiten van het groen zullen leiden. In die zin kan feitelijk de planontwikkeling van De Clomp als een goed voorbeeld worden gezien, aangezien daarvoor (op basis van de motie: 'Kwaliteitscriteria groen') als harde randvoorwaarde was bepaald dat het groen in ieder geval niet in kwaliteit mocht afnemen. Dat bij een eventuele compensatie dan ook rekening wordt gehouden met het versterken/verbeteren van de groenstructuur als geheel (zie ook hier als voorbeeld de planontwikkeling voor De Clomp), spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan als vanzelf.

achtereen wordt voortgezet, wil men althans ook tot bepaalde successen komen. De gebieden en beheersdoelstellingen zoals deze in de Ecologische Beheersvisie (Bureau Van den Bijtel, 2007) zijn aangegeven ten aanzien van de binnen de gemeente aanwezige groengebieden zouden dan feitelijk ook direct als zodanig in het GSP moeten worden opgenomen, ook al is dan eventueel in een afzonderlijke bijlage.

Teneinde het drietal in het GSP aangegeven Basisuitgangspunten ook operationeel te maken wordt in het GSP van een bepaalde *methodiek* uitgegaan, die (logischerwijs) voortbordurt op de eerder in het GSP ten aanzien van het groen onderscheiden lagen. Mede door de gelaagde opbouw is bij het groen in Zeist veelal sprake van een dermate hoge complexiteit dat in het GSP niet altijd direct is aan te geven welke betekenis het groen op een bepaalde plek heeft, als ook welk accent bij het beheer - mede gezien de vele functies van het groen die op een bepaalde plek wenselijk zijn - aldaar zou moeten worden gelegd. Teneinde hierin (toch) te kunnen voorzien wordt in het GSP gebruik gemaakt van een bepaalde methodiek die het mogelijk moet maken op een bepaalde plek tot een zorgvuldige afweging met betrekking tot het WAT, WAAROM en HOE te kunnen komen (zie ook het GSP, de passage op pag. 75)¹⁰. Daarbij wordt dan aan de structuurkenmerken in de groenstructuur die op een hoger schaalniveau van belang zijn een groter gewicht toegekend dan die op een lager schaalniveau, waardoor dus in zekere zin sprake is van een bepaalde hiërarchie. In totaal worden daarbij een vijftal Structuurkenmerken (S1 t/m S5) onderscheiden. Tevens worden een vijftal specifieke thema's (T1 t/m T5) onderscheiden die veelal zijn gericht op het versterken van bepaalde functies die het groen in het binnenstedelijke gebied vervult, zij het wel dat er o.i. tussen bepaalde thema's in bepaalde gevallen wel degelijk sprake kan zijn van een bepaald spanningsveld, zoals tussen de op een bepaalde plek te realiseren natuurwaarden en het gebruik van het groen door recreanten¹¹. Juist ook gezien de kwetsbaarheid van de natuur, ook in het stedelijk gebied, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er ook hier een voorstander van de het thema T3: 'Natuur' in ieder geval boven dat van T2: 'Recreatief (mede)gebruik' wordt geplaatst. Om meer inzicht te geven tussen de relatie (en ook mogelijke spanningsvelden) die tussen bepaalde structuurkenmerken onderling aanwezig zijn en ook die tussen bepaalde structuurkenmerken en de onderscheiden thema's zijn in het GSP een tweetal relatieschema's opgenomen (zie de schema's op respectievelijk het GSP de pag. 66-67 én 74)¹². Als je de inhoud van de gegeven schema's nader bestudeerd en wel in het bijzonder de tabel waarin de Structuurkenmerken met de thema's worden vergeleken dan is duidelijk dat in een aantal van de voorkomende gevallen de natuur uiteindelijk toch ondergeschikt wordt geacht aan bepaalde andere functies, hetgeen door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. feitelijk als een paradigmawisseling ten opzichte van het Groenstructuurplan uit 1992 wordt gezien. Werd er in dat plan nog uitgegaan van de zonerings van het groen van '*natuurlijk waar dat mogelijk is tot cultureel waar dat moet*' (zie ook het Groenstructuurplan 1992, deel A, pag. 29), in dit plan lijkt er toch te worden voor gekozen de natuur op veel plekken als er echt een keuze moet worden gemaakt ondergeschikt te laten zijn, althans zo interpreteert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel van mening dat er in het bijzonder op het gebied van de ecologische ontwikkeling van het binnenstedelijke groen toch veel meer mogelijk is dan de gemeente thans in het GSP veronderstelt, zoals ook het groenbeheer in vele andere gemeenten laat zien (vergelijk bijvoorbeeld het beheer van het groen in de Wijk Lunetten in de gemeente Utrecht). In die zin wordt daaraan feitelijk in het rapport: 'Beheersvisie Ecologisch groen gemeente Zeist'

¹⁰ Met name op het hogere schaalniveau en ook het lagere schaalniveau is meestal wel aan te geven, wat betekenis van het groen, maar vooral op het middenniveau, dat zich op niveau onderlinge relaties afspeelt, ligt dan veel complexer. Door de gekozen methodiek wordt daar o.i. in ieder geval nu richting aangegeven.

¹¹ Door een zorgvuldige zonerings kan in de meeste gevallen evenwel aan zowel de natuur als ook aan (bepaalde vormen van) recreatie ruimte worden gegeven.

¹² Tijdens de door de gemeente op 08 november 2010 georganiseerde informatieavond over het concept-GSP werd overigens aangegeven dat de betreffende schema's eigenlijk de kern van het Groenstructuurplan vormen, maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ziet de betreffende schema's toch eerder als een middel om de in het GSP gegeven doelen te operationaliseren/realiseren dan als doel op zich.

(Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2007), dat in opdracht van de gemeente is opgesteld, ook een aanzet gegeven.

Na het in het eerste gedeelte van het Groenstructuurplan gegeven analyses en basisinformatie vindt in het tweede gedeelte op basis van gegeven beleidskaders een nadere uitwerking plaats, zowel ten aanzien van de onderscheiden structuurkenmerken (dus de landschappelijke structuren, het groene cultuurhistorische raamwerk, het netwerk van lanen en wegen, de parken en plantsoenen, als de collage van buurten), als ten aanzien van de groene thema's (dus bomen, recreatief gebruik, natuurwaarden en -beleving, tuinen en particulier groen en buurt- en wijkinitiatieven). Voor het totale overzicht (en bijbehorende hiërarchie) kan ook verwezen worden naar het schema zoals dat in het GSP op pag. 76-77 is opgenomen: 'Uitwerking van het beleid in lagen, gebieden en thema's'). Met name in het tweede gedeelte wordt dan ook duidelijk, uitgaande van de totale Groenstructuur/EHZ van Zeist (zie ook het GSP de figuur op pag. 7: 'Groenstructuur Zeist'), waar bepaalde accenten met betrekking tot het groen zoals dat op een bepaalde plek aanwezig is worden gelegd. In ieder geval is duidelijk dat in het GSP de uitwerking per onderscheiden Structuurkenmerk en ook Thema zo smart mogelijk (dus met duidelijke doel(stelling)en en ook concrete maatregelen) heeft plaatsgevonden, dat mede op basis van de eerder door de Grontmij gemaakte analyse. Met name bij de behandeling van de specifieke aspecten zal hierop nog nader worden ingegaan.

Bij het GSP is ook een indrukwekkende (per structuurkenmerk en thema uitgesplitste) *Maatregelentabel* toegevoegd, die in zekere zin nog meer dan de teksten uit het GSP zelf duidelijk maakt welke opgaven er zijn om groen Zeist niet alleen te kunnen behouden, maar daar ook daadwerkelijk een kwaliteitsimpuls aan te kunnen geven!¹³ Aangegeven is dat het een levend document is, teneinde zo effectief mogelijk te kunnen werken aan de uitvoering van de beleidsdoelen van het GSP en ook te kunnen toetsen wat is bereikt. Op zich is het goed dat in het GSP een dergelijke maatregelentabel (met bijbehorende prioritering) is opgenomen, teneinde ook duidelijk sturing aan het groenbeleid van de gemeente te kunnen geven.

Wel is en blijft het natuurlijk jammer dat de maatregelen niet direct zijn doorvertaald naar een Uitvoeringsprogramma (inclusief bijbehorende financiële reservering), hetzij tegelijkertijd met vaststellen GSP een reserveringsfonds wordt ingesteld waaruit de gegeven maatregelen kunnen worden betaald. Het groen in Zeist, dat in sterke mate het imago van Zeist zowel naar de eigen bewoners als naar buiten bepaald (zie ook tabel stadspelling op pag. 228 GSP en ook de 4e plek van Zeist bij classificering als beste gemeente om in te wonen), is dat o.i. meer dan waard (zie wat dat betreft ook de publicatie: 'Het geld groeit op mijn Heuvelrug (T. Bade, 2007)'). In die zin hoopt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat het niet opnemen van een financiële paragraaf er uiteindelijk niet toe zal leiden, dat er de komende jaren in het geheel niet in het binnenstedelijke groen zal worden geïnvesteerd. Hoe dan ook zouden er o.i. nu al wel afspraken over het 'afschrijven' van het groen moeten worden gemaakt, zodat bijvoorbeeld bomen ook kunnen worden vervangen als dat (vanuit hun levenscyclus) noodzakelijk is.

De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. spreekt uiteindelijk de verwachting uit dat als het GSP ook echt kan geïnternaliseerd binnen het gemeentelijke apparaat en ook bij de burgers van Zeist het een belangrijke kwaliteitsimpuls aan het stedelijke groen van Zeist kan geven (zie overigens ook de bij het GSP behorende 'Maatregelentabel'). In ieder geval dient een goede voorlichting daarbij van wezenlijk belang te worden geacht, bijvoorbeeld aan de hand van een populaire versie van het plan en/of (wijkgerichte) flyers.

2. Specifieke aspecten

In dit hoofdstuk zal specifiek op een aantal aspecten worden ingegaan, zoals deze in het Concept-Groenstructuurplan aan de orde worden gesteld. Daarbij zal waar mogelijk de

¹³ Overigens zou het goed zijn om de per Structuurkenmerk en Thema gegeven maatregelen, ook afzonderlijk te nummer, dus bijvoorbeeld: S1.1, S1.2, etc.), zodat ook later voor iedereen duidelijk is om welke maatregel het nu exact gaat.

hoofdstukindeling uit het GSP worden gevolgd. Wel zal de reactie zich beperken tot enkele hoofdzaken, aangezien de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een reactie op alle zaken die in het GSP aan de orde worden gesteld niet opportuun acht.

2.1 Kaart Groenstructuur

De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is bijzonder verheugd dat er i.t.t. het GSP uit 1992 nu een duidelijke kaart van de Zeister groenstructuur in het voorliggende GSP is opgenomen (zie het GSP, pag. 7). Wel valt het op dat de kaart van de groenstructuur zoals die nu in het GSP is opgenomen daar eerder als illustratie lijkt te staan, namelijk als illustratie bij de algehele inleiding op het plan, dan dat daaraan binnen het plan ook een officiële status is toegekend. In die zin wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voorstellen, zoals ook in het bovenstaande onder algemeen al aangegeven, de kaart (ook) integraal op te nemen in kernhoofdstuk 4, wellicht onder Basisuitgangspunt 1 of als kader bij de Structuurkenmerken S1 t/m S5, zodat de kaart ook als een belangrijk toetsingskader voor zowel nieuwe ontwikkelingen, als ook als leidraad voor het groenbeheer kan gaan functioneren.

Teneinde de kaart ook iets meer inzichtelijker te maken, wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voorts voorstellen, de legenda van de kaart aan te passen, in casu te verduidelijken. Dat zou kunnen door in de legenda bijvoorbeeld direct te verwijzen naar de Structuurkenmerken (S1 t/m S5) die op de kaart duidelijk herkenbaar aanwezig zijn. Ook verdient het de aanbeveling op de kaart als aparte agenda-eenheid wateren (dus vijvers, sprengen, waterwegen, sloten, etc.) op nemen, aangezien o.i. deze toch binnen het groenbeheer als aparte (beheers)-categorie kunnen worden gezien (zie overigens ook het: 'Waterplan (gemeente Zeist, 2004)'). Verder is het duidelijk dat ook gezien de schaal van de kaart het niet mogelijk is alle lanen in Zeist met bomen op de kaart waarop de hoofdgroenstructuur staat aangegeven weer te geven, dus in die zin zou in de toelichting op de legenda direct naar de kaart: 'Bomen in Zeist' (zie het GSP, pag. 9) kunnen worden verwezen. Hetzelfde kan worden gesteld met betrekking tot het groen in de buurten, die apart in de kaart: 'Principeschets Collage groene karakters Zeist' (zie het GSP, pag. 50) tot uitdrukking komt. Dus de legenda-eenheden van de kaart Zeister (Hoofd)groenstructuur (inclusief volgorde) zouden dan als volgt kunnen worden aangevuld:

- Oorspronkelijke landschappelijke eenheden (S1)
- (Restanten) buitenplaats en cultuurhistorisch lanenpatroon (S2)
- Netwerk van lanen wegen (S3): zie ook aparte kaart: 'Bomen in Zeist'
- Plantsoen en parken (S4)
- Collage van Buurten (S5): zie aparte kaart 'Principeschets Collage groene karakters Zeist' (GSP, pag. 50)
- Water als onderdeel van S1 t/m S4

Meer in het bijzonder wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ervoor pleiten in de legenda ook expliciet duidelijk te maken welke structuren nu wel of niet van de Ecologische Hoofdstructuur Zeist (EHZ) behoren. Juist om de EHZ ook echt als natuurnetwerk te kunnen laten functioneren kan het o.i. niet zo zijn dat nu alleen die groene gebieden en structuren waarin nog de oorspronkelijke landschapstypen (dus de gebieden behorend tot het Structuurkenmerk S1) zijn te onderscheiden daaronder vallen, maar tenminste ook die vallend onder het Structuurkenmerk S2 (dus de buitenplaatsen) en ook het Structuurkenmerk S3 (dus de laanstructuren), zeker voor zover deze deel uitmaken van de 'Ecologische structuur van Zeist' (zie ook de kaart op het GSP, pag. 51). Anders kan het beoogde ecologische netwerk o.i. onmogelijk evenwichtig functioneren (zie voor nadere details overigens ook onder het kopje 2.4: 'Stadsecologie Zeister Groenstructuur')¹⁴.

¹⁴ Mogelijk berust de veronderstelling dat alléén die delen van de groenstructuur die deel uitmaken van de landschappelijke structuren (dus structuurkenmerk S1) de EHZ vormen op een misverstand, ook gezien het gestelde in het GSP op zowel pag. 60 onder het kopje: 'Structuurkenmerken, ecologische hoofdstructuur en natuurwaarde', als in het bijzonder op pag. 210 onder het kopje 'Doelstellingen en strategie (m.b.t. het thema T3: 'Natuur'), maar als dat zo is zou dat in ieder geval ook zijn doorwerking in de aanduiding van de overige structuurkenmerken moeten hebben. In ieder geval is het zo dat ook de EHS is opgebouwd uit van elkaar te onderscheiden gebieden en structuren,

2.2 Noodzaak Groenbeleid

In het GSP wordt (op meerdere plaatsen) uitgebreid stilgestaan bij de betekenis van een actief Groenbeleid. Aangegeven wordt dat het groen niet alleen vanuit het gezichtspunt van de natuur, hoe belangrijk ook, van belang moeten worden geacht, maar dat het meerdere functies (o.a. zuivering lucht, etc.) vervult (zie voor een uitvoerige uiteenzetting over de functies van het groen in het bijzonder ook het GSP, bijlage 2: 'Functies van het groen')¹⁵. In die zin vinden niet alleen de burgers het groen in hun eigen leefomgeving vaak belangrijk, zo niet het belangrijkste (zie ook de tabel in het GSP op pag. 228), maar bepaalt het groen ook in belangrijke mate het '(groene) imago van de Zeist'. Het belang van het opstellen van een GSP zoals dat in het voorliggende GSP wordt aangegeven, wordt door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van harte onderschreven.

Dat er in het GSP een afbakening heeft plaatsgevonden ten opzichte van het 'LOP Kromme Rijngebied +' ligt voor de hand, zij het wel dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening is dat daarmee de groene relaties tussen het groen in het buitengebied en het binnengebied niet tussen de wal en het schip terecht moeten komen¹⁶. Aan die relaties wordt in de kaart: 'Afbakening GSP/LOP' (zie GSP, pag. 13), als ook in de kaart behorende bij Laag 3: 'Doorlopende landschappelijke structuren in het bebouwde gebied' (zie ook het GSP, luchtfoto op pag. 46) aandacht gegeven, als ook in het gegeven kader op pag. 32, maar deze relaties zouden o.i. in meerdere kaarten/schema's terug dienen te kunnen, zoals:

- de kaart: 'Groenstructuur Zeist' (zie ook het GSP, pag. 9);
- de kaart waarop de 'Habitattypen en verbindingen voor gidssoorten' van de natuur in het binnenstedelijk gebied staan aangegeven (zie ook het GSP, pag. 34), weliswaar mede in relatie tot de natuur (inclusief EHS) in het buitengebied, maar waarbij die relatie o.i. door het opnemen van pijlen op plaatsen waar die verbindingen tussen de buitenstedelijke en binnenstedelijke natuur daadwerkelijk aanwezig zijn meer expliciet kunnen worden gemaakt;
- de kaart waarop (in schematische zin) de 'Ecologische structuur van Zeist' staat aangegeven (zie het GSP, pag. 51);
- het schema in het GSP op pag. 12 waarin relatie tussen verschillende planvormen is gegeven maar waarin er geen dubbelzijdige pijl tussen het GSP en het LOP is aangegeven.

Door nu de betreffende kaarten en het schema zodanig aan te passen dat ook de (ecologische) relaties tussen de natuur in het binnengebied en die in het buitengebied van de gemeente expliciet worden aangegeven, dus feitelijk de relatie tussen de EHZ en de EHS, kunnen deze o.i. ook beter in het GSP worden verankerd. Dan kan bij een latere toetsing van zowel eventuele ruimtelijke ontwikkelingen als ook het beheer daar ook expliciet rekening mee worden gehouden.

Wat betreft de relatie met de overige relevante beleidsvelden wordt nadrukkelijk aangegeven, dat in het kader van het GSP niet alleen input is geleverd bij de totstandkoming van de Structuurvisie 'Zeist schrijf je met een Q', maar dat het GSP ook als een nadere uitwerking daarvan kan worden gezien, zowel in ruimtelijke als in beheersmatige zin (zie hiertoe ook de 'Nota van Beantwoording Structuurvisie', de pag. 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15 en 22). Juist ook gezien de betekenis die in de SV aan het groen en ook aan de nadere uitwerking daarvan in het GSP wordt gehecht, is het o.i. wel van het grootste belang dat er dan ook in het GSP heldere kaders voor de (toekomstige) afwegingen die er met betrekking het groen dienen te worden gemaakt worden gesteld. Juist ook om dit mogelijk te maken heeft o.a. de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in het kader van de gemeentelijke SV de

waarbij zeker op de Utrechtse Heuvelrug en ook in het Kromme Rijngebied de landgoederen een wezenlijk onderdeel van de EHS uitmaken.

¹⁵ Zie overigens ook het rapport: 'De waarde van groen (VHG, 2010)' en bijbehorende factsheets.

¹⁶ In tegenstelling tot (veel van) de andere deelnemende gemeenten heeft Zeist overigens het 'LOP Kromme Rijngebied +' nog steeds niet vastgesteld, hetgeen o.i. alsnog op korte termijn zou moeten plaatsvinden teneinde ook aan het buitengebied van Zeist de gewenste kwaliteitsimpuls te kunnen geven.

gemeente al verzocht tot eenduidige(r) toetsingskaders te komen en voor zover er toch in een bepaalde groengebied ontwikkelingen plaatsvinden er in ieder geval de voorwaarde wordt opgenomen dat het groen er in kwalitatieve zin niet op achteruit mag gaan. Op een wat lager abstractieniveau dan de gemeentelijke SV moeten er ook andere plannen bij de totstandkoming van het GSP relevant worden geacht, zoals het gemeentelijke Milieubeleidsplan, waarin per onderscheiden gebiedstypen ook zogenaamde kwaliteitsprofielen met bijbehorende ambitieniveau (inclusief het groen) zijn opgenomen, maar ook het Waterplan (2004). In ieder geval zou moeten worden bezien of er op basis van de in de gemeentelijke SV en ook dit GSP gegeven kaders er geen bijstelling van de betreffende plannen dient plaats te vinden. O.i. had het wat het GSP zelf betreft wel voor de hand gelegen als daarin niet alleen in landschappelijke en ook ecologische zin (zie met name het GSP de hoofdstukken 2 en 3), maar ook in beleidsmatige zin meer expliciet dan thans het geval is ook aandacht aan water was gegeven, dus ook op structuurniveau en/of op thema niveau¹⁷. Zo is in het kader van de EKRW onder andere een gedeelte van de Grift als 'waterlichaam' aangewezen, hetgeen betekent dat daaraan specifieke eisen ten aanzien van zowel de waterkwaliteiten als ook het (bijbehorende) waterleven wordt gesteld. In dat kader zal overeenkomstig zowel het provinciale Waterplan als het waterbeheerplan 'Water Voorop' van de HDSR o.a. langs de Grift een bepaalde oppervlakte aan natuurvriendelijke oevers worden aangelegd en dat zou o.i. ook in het voorliggende GSP moeten worden meegenomen, zowel in beleidsmatige als in beheersmatige zin (zie evenwel ook Maatregel T3 m.b.t. 'Versterken groen-blauwe netwerk Zeist-West' in Maatregelentabel, pag. 24)¹⁸.

Aangezien het GSP slechts op de hoofdlijnen van het beleid in kan gaan, dient dat nader te worden uitgewerkt in een aantal deelplannen, waarbij in het GSP dan met name de Bomenstructuurvisie, de Uitwerking historische parken, de Uitwerking pleinen en plantsoenen worden genoemd, die uiteindelijk weer hun weerslag zouden moeten krijgen in de nog op te stellen nieuwe groenbeheersplannen. In die zin wordt het natuurlijk wel van belang geacht dat er aan de betreffende uitwerkingsplannen in het GSP ook duidelijke kaders worden meegegeven. O.a. dient dat dan in het bijzonder te gelden voor de Bomenstructuurvisie (zie overigens ook het GSP onder het Structuurkenmerk S3: Lanen én het Thema T1: Bomen).

Dat het groen in de openbare ruimte uiteindelijk niet los kan worden gezien van de andere functies die daar een rol spelen spreekt voor zich. In het GSP wordt dienaangaande aangegeven, dat het wenselijk is de buitenruimte niet langer sectoraal benaderen maar integraal op basis van een Beleidsplan Openbare ruimte en ook door de aanstelling van een soort (stads)regisseur buitenruimte. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tekent daarbij dan wel aan, zoals o.i. ook bij het IBOR het geval is, dat kwaliteiten groen daarbij dan niet onder mogen sneeuwen. In die zin moeten doelen en beheerskaders/maatregelen zoals deze in het GSP worden gegeven, wel als (harde) randvoorwaarden gelden.

2.3 Op grond van Zeist

In het GSP wordt o.i. op basis lagenbenadering een duidelijk en ook overzichtelijk beeld geschetst van de historische ontwikkeling van het groen in Zeist. Duidelijk is dat de ligging van Zeist op de overgang/gradient van Utrechtse Heuvelrug naar het Kromme Rijngebied in belangrijke mate bepalend voor haar ontwikkelingsgeschiedenis is geweest, ook al zijn vele historische elementen, zoals o.a. de Eng waar nu Rabofacet is gevestigd, door latere ruimtelijke ontwikkelingen helaas verdwenen. Wel kan worden geconstateerd, dat met name de vele buitenplaatsen die in Zeist langs de verschillende assen (o.a. de Utrechtseweg, de Driebergseweg, de Soestdijkerweg en de Woudenbergseweg) in de loop van de tijd zijn gevestigd een belangrijke invloed hebben gehad op het groene karakter van Zeist. Voor de overzichtelijke weergave (inclusief bijbehorende figuren) wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente nogmaals haar complimenten geven.

¹⁷ Zie in dat licht ook het voorstel van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. om op kaart Groenstructuur Zeist water als aparte legenda-eenheid aan te geven.

¹⁸ Overigens is er zover bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook een notitie over natuurvriendelijke oevers beschikbaar.

2.4 Stadsecologie Zeister Groenstructuur.

In het GSP wordt over de natuur in de stad gesproken van de stadsecologie als onderscheid tussen de natuur die in de stad voor komt en die in buitengebieden. In algemene zin is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat dat onderscheid relatief is, aangezien het in Zeist vaak nog om de oorspronkelijke natuur gaat waarbinnen (een bepaalde mate van) stedelijke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden, maar dat oorspronkelijke karakter zelf nog duidelijk herkenbaar aanwezig is. Wel is het natuurlijk zo, dat binnen stedelijke gebieden de invloed van de mens op die natuur natuurlijk sterker aanwezig is. Meer in het bijzonder blijkt dat met name binnen stedelijke milieus zich voor Nederland nieuwe soorten vestigen, met name uit het Mediterrane gebied, wat mogelijk samenhangt met de klimaatverandering. In stedelijke milieu's is het het gemiddeld gesproken immers veel warmer dan in de buitengebieden, hetgeen zelfs tot zogenaamde 'hittestress' kan leiden. Door een vergroening van de steden, bijvoorbeeld door aanleg groene daken en aanplant bomen, kan die temperatuur evenwel nog aanzienlijk naar beneden worden gebracht¹⁹.

Zoals ook al onder het hoofdstuk 'Algemeen' aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder te spreken over de aandacht die in het GSP aan ecologische aspecten van het groen in het binnenstedelijke gebied wordt gegeven en dan in het bijzonder aan de zogenaamde Ecologische hoofdstructuur Zeist (EHZ) als equivalent van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) die in het buitengebied voorkomt. Feitelijk gaat het daarbij om de Ecologische ruggengraat van de binnenstedelijke gebieden van Zeist, zoals terecht in het GSP wordt vastgesteld (zie ook het GSP, passage op pag. 61). Juist ook omdat de natuurgebieden zoals deze in het buitengebied voorkomen (deels) ook als brongebied kunnen worden gezien voor de binnenstedelijke groengebieden, moet met name aan het behoud en ook de groenkwaliteit van de met het groen in het binnenstedelijk gebied voorkomende verbindingen een belangrijke betekenis worden toegekend.

Teneinde een goed beeld te krijgen van de EHZ is daaraan ten tijde opstelling van het GSP, mede op verzoek van (bepaalde) leden van de KBG bijzondere aandacht aan gegeven, zowel in de eerste fase met de Grontmij als in de tweede fase met medewerking van het Ecologische adviesburo Van den Bijtel. Uiteindelijk is daaruit de kaart: 'Habitattypen en verbindingen voor gidssoorten' (zie het GSP, pag. 34) voortgekomen. Duidelijk is dat op het niveau van de relaties/verbindingen met name de relaties tussen gebieden met een vergelijkbaar biotoop (dus bijvoorbeeld 'biotooptypen (o.a. droog bos, heide, droge schraalgraslanden) op arme zandgronden') relevant moeten worden geacht. Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daar in algemene zin in kan vinden tekent zij hierbij wel aan dat in voorkomende gevallen, vooral als het om gradiënten gaat, ook verbindingen langs die gradiënten van belang moeten worden geacht, zoals bijvoorbeeld de verbinding die langs de Griftlaan doorloopt tot aan het natuurpark/de buitenplaats De Brink. Ook al speelt dat in het binnenstedelijk gebied wellicht minder dergelijke gradiënten moeten overeenkomstig onderzoek voor het overleven van soorten bij veranderingen (dus o.a. klimaatverandering) van groot belang worden geacht. In ieder geval acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het van groot belang dat op de kaart op pag. 34 voor het buitengebied ook de relaties/verbindingen tussen het Kromme Rijngebied en de Utrechtse Heuvelrug worden aangegeven (zie met name ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2009)), als ook de relaties die tussen het buitengebied en het binnenstedelijke gebied aanwezig zijn, zoals die ter hoogte van de Griftlaan in het richting van het natuurpark De Brink.

In het bijzonder onder het Laag 8: 'Natuur' en ook onder het thema T3: 'Natuur' wordt bijzondere aandacht gegeven aan de betekenis van de ecologische structuur van Zeist voor de biodiversiteit. Onder de toelichting bij Laag 8 wordt daarbij ook een kaart van de

¹⁹ Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. sowieso vanuit meerdere gezichtspunten voor het vergroenen van de steden is, moet dat wat klimaatverandering betreft wel als een adaptieve maatregel worden gezien. Liever zou zij wat dat betreft zien dat de klimaatproblematiek direct bij de bron wordt aangepakt, o.a. door uitstoot koolstofdioxide en ook methaan drastisch terug te brengen.

'Ecologische structuur van Zeist' gevoegd (zie ook het GSP, pag. 51). In ieder geval zou op de betreffende kaart ook duidelijk de relaties met het buitengebied moeten worden aangegeven, dus bijvoorbeeld ook een groene zone langs de Griftlaan in het verlengde van het Couwenhovenselaantje naar het natuurpark/buitenplaats de Brink (zie overigens ook de Ontwerp-SV, pag. 135, de kaart: 'Groen binnen de bebouwde omgeving' en waar feitelijk een gedetailleerder beeld van de binnen de bebouwde kom aanwezige groene structuren wordt gegeven dan waarvan in het voorliggende GSP sprake is). Daarnaast ontbreekt op de betreffende kaart feitelijk de gehele Griffesteijnselaan, de Weteringlaan en ook de Arnhemse Bovenweg, terwijl ook deze lanen o.i. een belangrijk deel van de 'Ecologische structuur van Zeist' uitmaken (zie overigens ook de 'Beheersvisie ecologisch groen (Buro Van den Bijtel, 2007)' én ook de kaart in 'Zeister groen: Natuurlijk(er) (SMZ, 1990)', alsmede de passages die aan de ecologische betekenis van de betreffende (laan)structuren in het GSP op pag. 82 worden gegeven)²⁰.

Bezien we nu de diverse kaarten zoals deze m.b.t. de ecologische structuur van Zeist in het GSP zijn opgenomen, dan bestaan er bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. (mogelijk) toch wat misverstanden over welke groengebieden en structuren daar nu wel of niet onder vallen en wat de uiteindelijke status daarvan dan is. Enerzijds leidt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit het GSP af en dan in het bijzonder de aanduiding van het Structuurkenmerk 1: 'Landschappelijke structuren en EHZ' af, dat eigenlijk alleen het groen voor zover deel uitmakend van de landschappelijke structuren deel uitmaakt van de EHZ (dus eigenlijk alleen die gebieden die op de kaart 'Groenstructuur Zeist (zie het GSP, pag. 7)' als landsschappelijke restanten zijn aangeduid)²¹, anderzijds wordt in het bijzonder onder de Laag 8 een kaart gegeven van de 'Ecologische structuur van Zeist' (zie het GSP, pag. 51). Vergelijken we nu beide kaarten dan is daartussen een duidelijk onderscheid aanwezig. Zo valt bijvoorbeeld de hele buitenplaatszone langs de Utrechtse/Driebergseweg (dus gebieden behorend tot 'Structuurkenmerk S2') overeenkomstig het de kaart: 'Groenstructuur Zeist' buiten de onder Laag 8 aangegeven 'Ecologische structuur van Zeist' en ook vele lanen (die behoren tot 'Structuurkenmerk S3') en om teneinde toch tot een evenwichtig functionerende binnenstedelijk natuurnetwerk te komen zou o.i. dus ook in de legenda van de kaart 'Groenstructuur Zeist' moeten worden aangegeven dat al de betreffende Structuren (dus zowel behalve S1, tenminste ook S2 en S3) onder de EHZ vallen, zeker voor zover zij ook als zodanig op de kaart 'Ecologische structuur van Zeist' zijn aangegeven. Dat binnen zowel S2 als S3 dan in voorkomende gevallen - mede gezien aldaar aanwezige functies - wat de inrichting en beheer betreft wel een iets ander accent zou kunnen worden gelegd, tenminste als ze het betreffende gebied/lijnelement niet wezenlijk is voor functioneren stedelijke natuurnetwerk als geheel, zou dan nader kunnen worden bezien (vergelijk in deze overigens ook het Groenstructuurplan van de gemeente Utrecht (Utrecht, 2007) en wel de kaart 'Visie stedelijke Groenstructuur 2030' op pag. 31)²².

In beleidsmatige zin wordt in het GSP met betrekking tot EHZ aangegeven, dat het beleid erop is gericht de groene dooradering in stand te houden. Teneinde dat ook daadwerkelijk te

²⁰ In die zin blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vooralsnog onduidelijk waarom de wijzigingen zoals deze m.b.t. de betreffende kaart indertijd door de Werkgroep Natuurlijk Zeist-West zijn voorgesteld niet integraal zijn overgenomen

²¹ Mogelijk berust ook deze constatering op een misverstand, zoals ook al in eerdere voetnoten aangegeven, ook gezien het gestelde in het GSP op zowel pag. 60 onder het kopje: 'Structuurkenmerken, ecologische hoofdstructuur en natuurwaarde', als in het bijzonder op pag. 210 onder het kopje 'Doelstellingen en strategie (m.b.t. het thema T3: 'Natuur'), maar als dat zo is zou dat in ieder geval in het GSP ook bij overige structuurkenmerken meer expliciet moeten worden aangegeven.

²² Overigens staat dit ook met zoveel woorden in het GSP op pag. 60, waarin onder het kopje: 'Structuurkenmerken, ecologische hoofdstructuur en natuurwaarde' staat aangegeven dat de Structuurkenmerken van de Zeister groenstructuur óók de bouwstenen van de EHZ zijn, maar voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat onder de diverse aangegeven Structuurkenmerken heeft kunnen nagaan wordt daaraan met uitzondering van het Structuurkenmerk S1: 'Landschappelijke structuren', die feitelijk met de EHZ wordt vereenzelvigd, bij de andere Structuurkenmerken niet tot nauwelijks aandacht gegeven.

kunnen waarborgen is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel van mening, zoals ook eerder al onder 'Algemeen' al aangegeven, dat daartoe dan aan de basisuitgangspunten van de Structuurvisie niet alleen een duidelijke kaart (namelijk dé 'Kaart Groenstructuur') zou moeten worden toegevoegd, maar ook een aantal aanvullende beleidsregels .

Meer in het bijzonder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel verheugd dat in het GSP duidelijk staat aangegeven dat het Sanatoriumbos een (belangrijk) brongebied is voor bossoorten in het stedelijk gebied en dan ook als zodanig in stand dient te worden gehouden (zie ook het GSP, T3: 'Natuur', Maatregelen onder 1: 'Levensvatbaarheid/verbindende functie natuur' (GSP, pag. 210)²³. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel van mening dat een dergelijke functie als brongebied zij het voor (overwegend) andere soorten ook geldt voor het natuurpark De Brink, alsmede voor het Pestersbosje zij het in mindere mate. Dat aan de natuurfunctie van het natuurpark/buitenplaats De Brink dan ook in het GSP weinig tot geen aandacht wordt gegeven wordt door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uitermate betreurd. Zo is het Natuurpark weliswaar in de kaart 'Groenstructuur Zeist' aangeduid als 'landschappelijke structuur (S1)' en daarmee opgenomen binnen de EHZ (zie in deze ook hetgeen in het GSP op pag. 82 m.b.t. het Natuurpark wordt aangegeven), als ook op de kaart 'Ecologische structuur gemeente Zeist', maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. had toch gaarne zien dat bij de nadere uitwerking van het thema T3: 'Natuur' aan het park, dat toch in zijn als het om natuur gaat ook een belangrijke voorbeeldfunctie vervult, expliciet aandacht was besteed. Ongetwijfeld is bij de gemeente bekend dat er door de Werkgroep De Brink indertijd een 'Natuurvisie (NMC, ...)' voor het park is opgesteld, waarin een aantal aanbevelingen worden gedaan, zowel qua inrichting als beheer om de natuurkwaliteiten van het park te versterken, als ook wordt in de 'Beheersvisie ecologisch groen' bijzondere aandacht aan de beheersdoelstellingen van het park besteed en in die zin zou het goed zijn als de aanbevelingen die in beide visies zijn opgenomen gewoon integraal in het GSP worden overgenomen.

Verder mist de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in het GSP de aandacht voor specifieke (inrichtings)maatregelen die wenselijk zijn om te een verbetering van de binnenstedelijke ecologische structuur te komen. Nu is met name het Sanatoriumbos is de loop van de tijd door allerlei ruimtelijke ontwikkelingen (denk o.a. aan de aanleg van de A-28, bouw Vollenhove) steeds meer van de natuur in het buitengebied geïsoleerd geraakt. In die zin zou het dus goed zijn als in het GSP ook maatregelen in het vooruitzicht zouden worden gesteld om de isolatie van deze natuurkern te verminderen. Voor specifieke maatregelen kan daarbij worden verwezen naar de voorstellen zoals deze in het kader van het: 'Ecologisch onderzoek Buurtschap Sanatoriumbos (Bureau Waardenburg, 2006)' zijn gedaan ter compensatie van het met de realisatie van het Buurtschap gepaard verlies aan bos zijn gedaan.

Dat in beheersmatige zin een relatie wordt gezocht met de 'Beheersvisie ecologisch groen' van het Ecologisch Adviesburo van den Bijtel, zeker waar het om de landschappelijke structuur (dus S1) gaat, spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voor zich. Wel zou dat o.i. voor zover relevant ook expliciet in de relevante (omkaderde) kaders mogen worden aangegeven en dus niet alleen in de toelichtende teksten, zoals bij voorbeeld m.b.t. het omkaderde beleidsdoel dat voor structuurkenmerk S1 in het GSP op pag. 82 is gegeven. Ook zou het o.i. goed zijn, zoals ook eerder onder 'Algemeen' al aangegeven, als de beheersdoelstellingen zoals deze voor de in de 'Beheersvisie' onderscheiden eenheden zijn aangegeven ook in het GSP als harde randvoorwaarde worden opgenomen, eventueel in een bijlage, zodat daaraan ook echt bepaalde status als beheerskader kan worden gegeven.

2.5 Lagen Groenstructuur Zeist

In algemene zin kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in de lagen en ook hiërarchie die daarbij is onderscheiden, dus van een hoger naar een lager abstractieniveau, etc., vinden. Wel blijft zij van mening, zoals ook in haar eerdere reacties op het GSP in de KBG al

²³ Overigens blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het natuurlijk betreuren dat gezien waarde Sanatoriumbos voor het binnenstedelijke groen er niet alsnog afstand wordt genomen van de bouw van het Buurtschap (zie overigens ook hetgeen hierover in het Coalitieakkoord is aangegeven).

aangegeven, dat in ieder geval Laag 8: 'Natuur' hoger geplaatst zou moeten worden dan Laag: 6: 'Gebruikswaarde van het groen'. Uiteraard is het zo dat er naast de natuur er met name binnen het stedelijke gebied ook andere functies en dan in het bijzonder de beeldkwaliteit, maar ook het recreatieve (mede)gebruik van het groen belangrijk zijn. Maar op bepaalde plekken zou men o.i. teneinde tot optimalisatie van natuurwaarden in het binnenstedelijk gebied te komen toch voorrang aan de natuur t.o.v. overige functies moeten geven. Daarbij gaat het dan niet alleen om het in stand houden en waar mogelijk versterken/verbeteren van een goed functionerend natuurnetwerk (zie voor structuur ook de kaart uit de 'Beheersvisie Ecologisch groen' of de kaart uit 'Zeister groen: Natuurlijk(er)'), maar ook om het door een gericht beheer versterken van die waarden. Wel is het dan mogelijk dat binnen de gegeven kaders dan door een gerichte zonering naar een (verdere) optimalisatie met andere functies wordt gezocht, bijvoorbeeld wat het recreatieve medegebruik betreft.

Wat betreft Laag 8: Natuur is in het onder het kopje 2.4: 'Stadsecologie Zeister Groenstructuur' al aangegeven, dat de kaart van de 'Ecologische structuur van de gemeente Zeist' (zie GSP, pag. 51) niet volledig is.

Wat betreft de op basis van de onderscheiden lagen gegeven sterkte/zwakte-analyse kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daarin volledig vinden. Deze geeft o.i. een goed beeld welke opgaven er in Zeist liggen, zowel wat betreft het behoud als het verbeteren van de kwaliteit van het groen.

2.6 Visie op het Groenbeleid

Met in acht name van de opmerkingen zoals deze al onder het kopje 'Algemeen' met betrekking tot de in het GSP geformuleerde Visie op het groenbeleid van de gemeente zijn gemaakt kan de Stichting zich in algemene zin in die Visie vinden. Wel plaats zij zo haar vraagtekens bij het in de visie aangegeven kader, dat bij de keuzen die in het kader van een gebiedsvisie worden gemaakt uiteindelijk de SV leidend is en dus het GSP m.b.t. het groen (slechts) input voor de te maken afweging geeft (zie ook het GSP, passage op pag. 56). Gezien de enorme druk, ook gezien de bouwopgave, waaronder het groen in Zeist staat en zeker lange tijd heeft gestaan, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, ook gezien het gegeven dat het groen in de SV op basis van de gevoerde dialoog met de samenleving als één van de vijf kernwaarden is aangeduid, dat niet langer naar optimalisatie van belangen zou moeten worden gestreefd, waarbij groen zo leert de ervaring toch altijd het onderspit delft, maar naar een maximalisatie van de (kern)waarden van het groen, althans deze bij toekomstige ontwikkelingen eerder wordt versterkt dan alsmaar verder verslechterd.

2.7 Basisuitgangspunten

Hieraan is onder het kopje 'Algemeen' al uitgebreid aandacht besteed. Zoals ook daar al aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval van mening dat onder de basisuitgangspunten als toetsingskader de kaart: 'Hoofdgroenstructuur Zeist (zie GSP, pag. 7)' zou moeten worden verankerd, als ook als aanvullend toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen moeten worden opgenomen dat daarbij het groen in kwantitatieve en/of kwalitatieve zin zou moeten worden verbeterd. Verder zou in het GSP moeten worden geborgd dat aanwezige groene waarden eerst zorgvuldig in kaart worden gebracht alvorens men überhaupt met een bepaalde ontwikkeling start. De ervaring leert dat men name in beginstadia van bepaalde ontwikkelingen nog heel veel winst voor het groen is behalen, hetgeen in stadia van procedures veelal onmogelijk is²⁴.

2.8 Structuurkenmerken

Ook hieraan is onder het kopje 'Algemeen' al uitgebreid ingegaan, mede in relatie tussen de onderscheiden structuurkenmerken en hun betekenis binnen de EHZ. Dat de onderscheiden structuren (dus S1 t/m S5) óók de bouwstenen zijn van de EHZ en dus feitelijk de basis

²⁴ Een positieve uitzondering hierop is Lisman geweest die alsnog van bouw van een drietal villa's aan Schroeder van der Kolklaan af te zien, teneinde aldaar een breedte van de ecologische corridor van 100 m (t.b.v. gidsoort boommarker) in stand te houden.

vormt van het in het stedelijk gebied van Zeist voorkomende natuurnetwerk/ecologische dooradering (zie ook het GSP, passage op pag. 60) en dat je die structuren ook als zodanig zou moeten koesteren, wordt uiteraard door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte onderschreven. In die zin betreurd zij dan wel, zoals ook eerder al opgemerkt, dat de EHZ bij de afzonderlijke beschrijving van de Structuurkenmerken dan feitelijk alleen onder het Structuurkenmerk S1: 'Landschappelijke structuren' expliciet wordt genoemd, ook al zou je dan in zekere zin kunnen stellen dat de onderscheiden landschappelijke structuur in wezen ook als drager van de op een lager abstractieniveau onderscheiden structuren kan worden gezien.

Hoe een en ander ook zij, de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wil om misverstanden te voorkomen, er toch voor pleiten dat óók bij de overige onderscheiden structuurkenmerken expliciet moeten worden aangegeven, dat zij voor het functioneren van de binnenstedelijke stadsecologie van wezenlijk belang moeten worden geacht, ook al ligt het accent bij de inrichting en ook het beheer dan in voorkomende gevallen (mogelijk) iets anders.

Als men het op pag. 66 - 67 van het GSP gegeven schema bestudeert, waarin de onderlinge samenhang en feitelijk ook de hiërarchie tussen de structuurkenmerken wordt aangegeven, dan wordt duidelijk dat feitelijk, zoals ook hiervoor al geconstateerd, de landschappelijke structuur (tevens) als drager van de overige structuren functioneert (zie overigens ook het GSP, de kaart/fotocollage op pag. 44). Daarbij valt het dan wel op dat als er een keuze moet worden gemaakt tussen de (onderliggende) landschappelijke structuur en het groene cultuurhistorische raamwerk dat dan toch in eerste instantie het cultuurhistorische raamwerk leidend is. Wat dat betreft wordt kennelijk toch de landschappelijke structuur (dus EHZ) in voorkomende gevallen ondergeschikt geacht aan het cultuurhistorische raamwerk. Voor zover het dan om cultuurhistorische structuren (sec) gaat, zoals de historische inrichting/opbouw van een buitenplaats, kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daarin in algemene zin vinden, maar met name wat het beheer betreft, zou bij de buitenplaatsen toch ook aandacht aan ecologische beheersbeginselen kunnen worden gegeven. Zeker binnen de Engelse of informele landschapstijl, waarin het grootste gedeelte van de landgoederen in Zeist zijn aangelegd of althans later omgevormd, moet o.i. een ecologisch beheer eenvoudig inpasbaar worden geacht (vergelijk overigens ook de Beheersvisies zoals deze door de Stichting het Utrechts Landschap voor een aantal binnen de gemeente voorkomende Buitenplaatsen, zoals het Zeisterbos, Panbos, Schoonoord, Wulperhorst, etc. zijn opgesteld). Niet voor niets komen er immers ook thans op de buitenplaatsen hoge natuurwaarden voor (zie o.a. 'Ecologische onderzoeken Bureau Waardenburg (1991, 1992, 2002)'; 'Ecologische evaluatie van een landgoederenzone (A. Mabelis, 2001)').

Mede aan de hand van een rapport dat indertijd met betrekking tot de buitenplaatsen door M. van Gessel is opgesteld, is er toen veel discussie geweest over de wijze waarop de oorspronkelijke structuurkenmerken van de buitenplaatsen, uiteraard mede afhankelijk van de ontwikkelingsgeschiedenis van de betreffende buitenplaats, zou kunnen worden hersteld (zie ook: 'De groene driehoek Zeist: Visie op de ontwikkeling van het landschap en de daarin gelegen buitenplaatsen (M. van Gessel, 1997)'). Duidelijk was dat daardoor op bepaalde buitenplaatsen in dat geval zeer rigoureuus zou moeten worden ingegrepen, mede ten koste de natuurwaarden (inclusief ecologische structuren) die zich inmiddels op een bepaalde plek hadden ontwikkeld. O.i. zou ook hier in voorkomende gevallen evenwel een zorgvuldige(r) afweging moeten worden gemaakt, hoe het cultuurhistorische raamwerk enerzijds beter zichtbaar kan worden gemaakt zonder dat dat dan ten koste gaat van ecologische waarden en/of structuren.

2.9 Thema's

Ten opzichte van het voorontwerp-GSP is als apart thema alsnog Bomen (T1) toegevoegd, hetgeen de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Zeist, ook gezien het gegeven dat bomen wezenlijk zijn voor de Zeister Groenstructuur, uit het hart is gegrepen²⁵. Wel zou het goed

²⁵ Overigens is men kennelijk vergeten in de inhoudsopgave op pag. 67-77 het thema T1: 'Bomen' ook als zodanig apart te vermelden en nummering thema's in het gehele GSP dienovereenkomstig aan te passen. Over het gehele document kom je dan ook verwijzingen naar de eerdere indeling van de

zijn als onder dit Thema ook direct naar de kaart: 'Bomen in Zeist' zou worden verwezen (zie ook het GSP, pag. 9), zodat voor iedereen ook meteen het belang van bomen voor groenstructuur Zeist duidelijk is.

Wel wordt ook met betrekking tot de thema's, net als dat bij de structuurkenmerken het geval is, een bepaalde hiërarchie aangebracht (zie ook het GSP, pag. 68, onder het kopje: 'Hiërarchie en Thema's'). Met betrekking tot de thema's is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat in vervolg op de eerdere opmerking zoals deze m.b.t. de onderscheiden lagen is gemaakt, dat in ieder geval het thema T3: 'Natuur' hoger in de hiërarchie zou moeten worden geplaatst dan het thema T2: 'Optimaal ruimte bieden aan recreatief medegebruik van het groen'.

Met betrekking tot het thema T2: 'Recreatief medegebruik van het groen' wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. positief geacht dat de Jantje Betonnorm het uitgangspunt is bij ruimtelijke ontwikkelingen (zie overigens ook de 'Nota van Antwoord' in het kader van de op de SV ingediende zienswijzen). Mede door de verstedelijking komen kinderen steeds minder in direct contact met de natuur, waardoor zij daar steeds verder van vervreemden met alle gevolgen van dien. Landelijk is door het IVN tezamen met het Natuurcollege dan ook een actie gestart om te waarborgen dat ieder kind recht heeft op bijzondere natuurervaringen (zie ook www.iederkindeeftrechttopnatuur.nl). Een natuurvriendelijke omgeving, zowel in de openbare ruimte als natuurlijk ook de natuurlijke inrichting van tuinen kan daar een directe bijdrage aan leveren.

Positief ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval de aandacht die in het GSP behalve aan de in het binnenstedelijk gebied voorkomende Natuur (onder T3) ook aan het Particuliere groen (zie T4) wordt besteed.

Met name onder 2.4: 'Stadsecologie Zeister groenstructuur' is al nader stilgestaan bij de kaart 'Ecologische structuur Zeist (zie het GSP, pag. 51) en de aanvullingen die daarvoor worden voorgesteld teneinde de betreffende structuur, mede in relatie tot natuurgebieden buitengebied ook optimaal te kunnen laten functioneren. Positief ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval dat als beleidsdoel (ook) is aangegeven, te bevorderen (bij voldoende ruimte) dat natuurontwikkeling en -beleving in de woonomgeving van mensen een belangrijk rol speelt (zie ook het GSP, pag. 71). Als randvoorwaarde is daarbij wel de acceptatiegraad van mensen aangegeven. O.i. kan daaraan echter veel worden gedaan, o.a. door een goede voorlichting, zij het dat wordt erkend dat het niet altijd eenvoudig is alle burgers van de betekenis van een ecologisch groenbeheer volledig te overtuigen (vergelijk ook discussies ecologisch beheer oevers Grift langs Griffensteijnselaan).

Particuliere (bos)tuinen maken inderdaad een belangrijk deel van het groen van Zeist uit en helaas zie je (ook) bij die particuliere tuinen een steeds verdere verstening. Indien mensen zich (weer) bewust worden van zowel de landschappelijke als ecologische waarden van hun tuinen, kunnen ook particuliere eigenaren (evenwel) een belangrijke bijdrage leveren aan een 'Groen (voor) Zeist'. Niet alleen aan het verbeteren van de biodiversiteit, maar ook aan de aanpak van diverse milieuproblemen, zoals klimaatproblematiek, verdroging, etc.²⁶.

Uiteraard is het van belang om ook bij het groenbeleid, waar mogelijk de burgers (en ook organisaties) actief te betrekken, waar feitelijk de opstelling van het GSP m.b.v. een klankbordgroep al een goed voorbeeld van is. Daarmede verhoog je direct ook een grotere betrokkenheid bij het groen. Dat bij eventuele wijkinitiatieven (zie het thema T5) wel wordt gekeken of zij ook passen binnen de bredere kaders van het groenbeleid, spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vanzelf. In ieder geval toont het Definitief Ontwerp van het Waterwingebied aan dat dat heel wel mogelijk is.

themanummers tegen (dus naar bijvoorbeeld naar T3: 'Particuliere tuinen', terwijl dat nu T4 moet zijn), hetgeen verwarrend kan werken.

²⁶ Zie in deze ook de recente oproep Staatssecretaris Atsma van Milieu aan Nederlanders om te stoppen met het betegelen van hun tuinen!

Verder worden er in de tabel op pag. 73 de samenhang (en feitelijk ook de hiërarchie) tussen de onderscheiden structuurkenmerken en thema's aangegeven. Ook hierbij zie je dat in bepaalde gevallen, bijvoorbeeld als het om het cultuurhistorische raamwerk (S2) gaat of om het buurtgroen (S5), dat dan de natuurwaarden (T3) als het erop aan komt ondergeschikt worden geacht. Het zal duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gaarne zou zien, ook gezien hetgeen in het voorgaande is gesteld, dat er met name ten aanzien van de hiërarchie van het cultuurhistorische raamwerk t.o.v. van het op een bepaalde plek aanwezige (of gewenste) natuur(netwerk) alsnog een nadere nuancering plaatsvindt.

2.10 Uitwerking Basisuitgangspunten, Structuurkenmerken en Thema's

In het tweede gedeelte van het plan vindt er een nadere toelichting, respectievelijk uitwerking plaats van de basisuitgangspunten, structuurkenmerken en thema's, waarvoor in het eerder in het GSP de kaders zijn gegeven.

Bij de nadere uitwerkingen wordt (veelal) een onderscheid gemaakt tussen (achtereenvolgens) de historie, de kenmerken, de doel(stelling)en en de maatregelen, waardoor een coherent en feitelijk ook toetsbaar geheel ontstaat.

2.10.1 Uitwerking basisuitgangspunten

Onder 1: 'Algemeen' en ook onder 2.7: 'Basisuitgangspunten' is al in voldoende mate bij de basisuitgangspunten stilgestaan, die op zich door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte worden ondersteund.

2.10.2 Uitwerking Structuurkenmerken

Onder 1: 'Algemeen' is al meer in algemene zin bij Structuurkenmerken stilgestaan en hun relatie tot de EHZ. Verder is onder 2.8: 'Structuurkenmerken' met name ook stilgestaan bij de onderlinge relatie tussen gekozen Structuurkenmerken en bijbehorende hiërarchie. Hieronder zal meer bij de afzonderlijke structuren worden stilgestaan, voor zover daar althans nog aanleiding toe is.

2.10.2.1 Landschappelijke structuren (S1)

Onder het Structuurkenmerk: 'Landschappelijke structuren' worden de Lagen L1: 'Het verschil in landschapstypen/EHZ' en L3: 'Doorlopende landschappelijke structuren' feitelijk samengenomen. O.i. moet dat ook wezenlijk worden geacht, aangezien beide lagen voor het functioneren van het binnenstedelijke natuurnetwerk (dus EHZ) van wezenlijk belang moet worden geacht, hetgeen door de gemeente in het GSP ook wordt onderkend (zie in deze ook het GSP, het kader onder 'doelstelling' op pag. 82). Onder maatregelen wordt op pag. 83 aangegeven, dat m.b.t. het beheer van de landschappelijke structuren (dus de EHZ) inmiddels een nadere uitwerking in de 'Beheersvisie ecologisch groen' heeft plaatsgevonden. Wellicht is het dan ook goed dit nog eens expliciet in het onder doelstelling op pag. 82 gegeven aparte kader te vermelden, zodat ook zeker is dat voor zover het groen deel uitmaakt van de onderscheiden landschappelijk structuren het dan ook daadwerkelijk overeenkomstig de in de 'Beheersvisie ecologisch groen' gegeven natuurbeheersdoelen (inclusief bijbehorende (gids)soorten) zal worden beheerd.

Uiteraard is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. blij met de bijzondere aandacht die in dit hoofdstuk (op pag. 82) aan het Natuurpark De Brink wordt gegeven en ook de groen-blauwe dooradering Zeist-West. Wel lijkt het zinvol, ook gezien de ecologische betekenis, in het bijzonder de groen-blauwe dooradering van Zeist-West niet alleen op de kaart: '(Hoofd)groenstructuur Zeist (GSP, pag. 7)' terug te laten komen, maar ook expliciet op de kaart: 'Ecologische structuur Zeist (GSP, pag. 51)'.

Onder Maatregelen wordt aangegeven, dat op basis van het Groenbeheersysteem binnenkort voor het gemeentelijk groen een zeer gedetailleerde (beheers)kaart wordt gemaakt, met daarin het onderscheid bosstructuur, landschappelijke structuur weidegebied en buitenplaatsstructuur, hetgeen sturend is voor de inrichting en beheer (soortenkeuze, beeldopbouw en beheermaatregelen). Deze maatregel is ook als zodanig (logischerwijs) opgenomen in de bij het GSP behorende maatregelentabel. In de tabel is aangegeven dat

het opstellen van de beheerskaart 'intern' zal geschieden. Gezien de betekenis van de kaart voor de stadsecologie is het wellicht toch goed daar ook betrokken maatschappelijke organisaties en zo mogelijk burgers bij te betrekken, ook al aangezien het in Zeist gevoerde (omvormings)beheer nogal eens tot discussies en bezwarenprocedures leidt (vergelijk ook beheer bosstroken Dijnseburgerlaan en omvorming bosplantsoen in Zeist-West).

Blij is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat in het GSP wordt aangegeven dat de in het GSP aangegeven landschappelijke structuren altijd op de zogenaamde 'Groene Kaart' zullen komen en dus nooit onder een vergunningvrije zone zullen gaan vallen. Wel is het natuurlijk op dit moment zo dat in Zeist vooralsnog in de vigerende Bomenordering op zich het zogenoemde Groene Kaart-model niet wordt toegepast en daarover in het recente verleden al eens een discussie heeft plaatsgevonden, maar dat de bomen in de landschappelijke structuren hoe dan ook beschermd zullen blijven is voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. al een positief signaal²⁷.

2.10.2.2 Cultuurhistorische raamwerk (S2)

Zoals in het GSP aangegeven is met name het cultuurhistorisch raamwerk zoals dat in Zeist voorkomt in sterke mate bepalend voor de groene beeldkwaliteit van Zeist en in die zin een cruciale imagodrager. Elk van de onderscheiden cultuurhistorische structuren heeft daarbij zoals terecht wordt geconstateerd zijn eigen specifieke karakter, ook door de tijdsperiode waarin zij zijn ontstaan. Meer in het bijzonder wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bij de betreffende structuren nog opmerken, dat daaraan behalve een hoge cultuurhistorische waarde óók een hoge ecologische waarde kan worden toegekend (zie met name ook 'Ecologische onderzoeken (Bureau Waardenburg, 1991, 1992, 2001)'; 'Ecologische evaluatie landgoederenzone buitenplaatsen Driebergseweg (Alterra, 2001)'. Zoals ook eerder al aangegeven, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van mening, ook gezien hun betekenis binnen natuurnetwerk Zeist, dat ook deze structuren deel zouden moeten uitmaken van de EHZ.

Onder Doelstelling wordt aangegeven, dat het cultuurhistorisch raamwerk dient te worden veiliggesteld, hetgeen door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard wordt onderschreven. Teneinde dat ook daadwerkelijk te effectueren word onder Maatregelen voorgesteld dat o.a. te doen door het cultuurhistorische raamwerk als zodanig in bestemmingsplannen te verankeren, althans voor zover het om Rijksmonumenten gaat. Nu kent Zeist ook een aantal (restanten van) landgoederen/buitenplaatsen die niet als Rijksmonument zijn aangewezen, maar die wel op de gemeentelijke Monumentenlijst, inmiddels Erfgoedverordening, staan als zogenaamde 'Monumentale structuren (de zogenaamde groene monumenten)'. Inmiddels is het besluit genomen de betreffende Monumenten nadat ze met de dubbelbestemming 'Waarde - Cultuurhistorie' (en bijbehorend aanlegvergunningstelsel) in een bestemmingsplan zijn verankerd, ze van de Monumentenlijst te halen. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft daar op verschillende tijdstippen tegen geageerd en ook procedures tegen gevoerd, zij het veelal indirect (zie in deze ook uitspraak Rechtbank Utrecht m.b.t. 'donut' Sanatoriumbos, SBR 05/985). De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. blijft evenwel van mening dat de aanwijzing van de groene monumentale structuren op de gemeentelijke Monumentenlijst hoe dan ook tot een extra bescherming leidt. Door ze aan te wijzen als gemeentelijk Monument op de gemeentelijke Monumentenlijst/Erfgoedverordening kun je bijvoorbeeld door middel van de bijbehorende 'redengevende omschrijving' ook specifieke structuren beschermen en bijvoorbeeld ook de plaatsing van ongewenst (hoge) hekwerken voorkomen. Juist ook om bepaalde landschappelijke structuren te beschermen is bovendien de Conventie van Firenze in het leven geroepen die o.a. door de gemeente De Bilt is gebruikt om op basis Monumentenverordening extra bescherming aan het natuurgebied De Biltse Duinen te kunnen geven. O.i. zou de gemeente Zeist hieraan een voorbeeld kunnen nemen.

²⁷ Overigens is bij de vigerende Bomenverordening wel een kaart gevoegd waarop zogenaamde groene gebieden (N1) en ook witte gebieden zijn aangeduid, die met name van betekenis is voor de herplantplicht zoals die in de Verordening is opgenomen.

Dat het cultuurhistorische raamwerk, ook gezien de betekenis daarvan voor het groen imago van Zeist, nooit onder de kapvergunningvrije zone in het kader van de Bomenverordening zal gaan vallen, wordt door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard onderschreven. Voor zover de betreffende gebieden niet onder de Boswet vallen, wordt dan een zorgvuldige toetsing van kapaanvragen altijd mogelijk gemaakt²⁸.

Wat betreft de doelstellingen zoals deze op pag. 88-89 van het GSP voor het Kromme Rijngebied worden gegeven kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daar in algemene zin in vinden, ook als omdat zij veelal in lijn zijn met hetgeen daarover in het 'LOP Kromme Rijngebied +' worden vermeld. Wel wil zij (grote) kanttekeningen plaatsen bij de doelstelling om de recreatieve toegankelijkheid van het gebied te vergroten, zeker in de kwetsbare zone tussen Zeist-West en de Uithof/Bunnik. Dit gebied heeft (ook) een belangrijke functie in de ecologische corridor tussen het Noorderpark/Vechtplassengebied en het Kromme Rijn-/Langbroekerweteringgebied (zie ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden') en met een verdere doorsnijding van het gebied met voet- en fietspaden zou men dan ook uitermate terughoudend moeten zijn. Wel kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dienaangaande vinden in de visie die door de Stichting Utrechts Landschap met de 'Tuinen van Utrecht' is gepresenteerd en waarbij pas van een openstelling van de Kouwenhovense Laantje sprake zal zijn indien ter plaatse een robuuste ecologische structuur is gerealiseerd. Feitelijk is dat ook de visie zoals deze in de SV van de gemeente Zeist naar voren komt.

Wellicht is het goed te melden dat over het cultuurhistorische raamwerk van de Amersfoortseweg (inclusief bijbehorende kenmerkende roedenverkaveling) inmiddels het fraaie boekwerk: 'Wegh de Weegen' is verschenen, hetgeen een bron van inspiratie voor een eventuele toekomstige herinrichting van deze weg (en zijwegen) kan zijn (zie ook: www.wegderweegen.nl).

Wat betreft de 'Doelstellingen Amersfoortseweg' wordt aangegeven dat bij herontwikkeling zone Amersfoortseweg het cultuurhistorische raamwerk inspiratiebron zal zijn, ook in het bos ten westen van de Panweg. Waar het hier evenwel om gaat is de Overplaats van het landgoed Vollenhove waar nog duidelijk restanten van de oorspronkelijk roedenverkaveling in het veld zijn te herkennen. Ook vervult het bos thans, aangezien het alleen met aparte toegangkaart vanaf de Utrechtseweg toegankelijk is, een belangrijke rol als rustplaats voor tal van diersoorten, o.a. das, ree, maar ook vele vogelsoorten. Juist gezien aanwezige cultuurhistorische als ook ecologische waarden heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook in kader inspraak SV reeds bij voorbaat tegen een bepaalde rode ontwikkeling in bosgebied van de Overplaats Vollenhove uitgesproken.

Met betrekking tot het 'Slotpark' wordt als doelstelling op pag. 98 van het GSP aangegeven, dat een afronding op basis van het oorspronkelijk Zocherontwerp wenselijk is, maar het is voorsnog voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onduidelijk wat daarvan de eventuele gevolgen voor de tuin zelf en het omringende landschap zijn.

Ook wordt in relatie tot het Slot aangegeven, dat de Koelaan een verzorgd (referentie)beeld zou moeten hebben passen binnen sfeerbeeld barok. Wel zou er daarbij dan o.i. ook rekening moeten worden gehouden met de ecologische functie van deze laan, waar in de onderetage bomen o.a. vele sleedoornstruiken voorkomen die voor vele insecten (o.a. sleedoornpage) en andere soorten van belang moeten worden geacht. Wellicht dat door een gefaseerd beheer toch aan beide doelstellingen tegemoet kan worden gekomen.

Blij is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval met de bijzondere aandacht die in het GSP aan de Stichtse Lustwarande (SLW) wordt gegeven, zowel wat buitenplaatsgordel buiten als (de restanten daarvan) in de bebouwde kom betreft. Aangezien de kwaliteiten van buitenplaatsen op veel plaatsen in de loop van de tijd door allerlei ontwikkelingen (o.a. bouw kantoren, verzorgingshuizen, etc.), sterk zijn aangetast, lijkt het inderdaad zinvol - in kader uitvoeringsproject LOP Kromme Rijngebied + - een Beeldkwaliteitscatalogus voor de

²⁸ Voor zover de betreffende structuren in het buitengebied zijn gelegen vallen zij (veelal) onder de Boswet.

buitenplaatsen van de SLW op te stellen²⁹. Daarbij zou in ieder geval ook aangesloten moeten worden bij de in de 'Visie voor de Stichtse Lustwarande' (provincie Utrecht, 2005).

2.10.1.3 Netwerk van lanen en wegen (S3)

In het onderscheid dat hierbij wordt gemaakt tussen identiteit/karakter lanen zoals die in Zeist voorkomen kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich vinden. Dat bij het beheer specifiek met die kenmerken wordt rekening gehouden, waaronder het voor Zeist kenmerkende 'Zeister profiel', spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vanzelf.

Dat bij de Middeleeuwse wegen, zoals o.a. Kroostweg, Koppelweg, Noordweg wordt voorgesteld om typische Hollandse boomsoorten aan te planten kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich voorstellen, maar onduidelijk is waarom in het gegeven rijtje op pag. 113 niet de zomereik wordt genoemd en wel de meidoorn, die veelal struikvormend is.

Met betrekking tot de Barokke lanen wordt als doelstelling aangegeven, dat wanneer 20% van bomen is gesneuveld, de laan wordt vervangen, zij het gefaseerd. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vraagt zich af of dat niet veel te snel is. Men zou dode bomen, zeker als het om de landgoederen gaat een tijdlang gewoon kunnen laten staan, al dan niet (vanwege veiligheid) gekandalberd, zodat zij nog een ecologische functie kunnen vervullen (vergelijk ook (oprij)lanen landgoed Oud-Amelisweerd). Indien dan groot gedeelte van laan is afgestorven kan deze dan in een keer worden vervangen.

Wellicht ten overvloede zou overigens nog kunnen worden gemeld, dat bepaalde Barokke lanen, zoals o.a. de Blikkenburgerlaan, mede vanwege hun ligging op de klei een grote dichtheid aan zeldzame kleipaddenstoelen kent (zie ook artikel 'De meeste toplocaties voor paddenstoelen liggen in Utrecht' in Nieuwsbrief Utrechts Natuurbeheer, nummer 3 (Provincie Utrecht, 2010)), hetgeen ervoor pleit dat parkeren onder aanwezige monumentale eiken niet langer mogelijk wordt gemaakt. Dat zou o.i. uiteindelijk ook de monumentale beeldkwaliteit ten goede komen.

Dat bij 'Landschappelijke wegen', zoals de Weteringlaan, Griffensteijnselaan, Griftlaan, Krommerijnlaan/Dreef/Dijnselburgerlaan, etc., als doel is gesteld het oorspronkelijk landschap terug te laten komen wordt door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onderschreven. Dat daarbij soms een profielaanpassing wenselijk is, aangezien er eigenlijk voor de bomen eigenlijk gezien verkeersfunctie geen ruimte meer over, zoals bijvoorbeeld langs de Mesdaglaan in Bosch en Duin het geval is, zal duidelijk zijn. Wel zou ook hier kunnen worden overwogen eventueel in toekomst gebruik te maken van boombunkers, ook al is dat natuurlijk wel een (heel) dure oplossing.

Als men het 'Zeister profiel (inclusief kenmerkende grasstroken)' in stand wil houden, is het duidelijk dat het individuele belang (zoals aanleg parkeerplaatsen) soms moet wijken voor het algemene belang. Daar waar mogelijk, bijvoorbeeld doordat mensen gaan autodelen, zou de inzet van de gemeente hier moeten zijn de oorspronkelijk profielen te herstellen.

Onder 'Overige wegbeplanting' wordt aangegeven, dat men tot kap wil overgaan wanneer 30% van de bestaande bomen is gesneuveld. O.i. dient dat evenwel mede afhankelijk te worden gesteld van ecologisch waarde wegbeplanting, zij het dat in voorkomende gevallen natuurlijk daarbij ook de beeldkwaliteit van de laan als geheel een rol dient te spelen.

2.10.1.4 Parken en Plantsoenen (S4)

Terecht wordt gesteld dat Zeist niet ruim bedeed is met parken en plantsoenen, zeker niet in het centrum. De resterende "pareltjes" (zie ook de lijst in het GSP op pag. 124-125) zou men dan ook moeten koesteren.

Dat er vooral bij de plantsoenen (op basis cultuurhistorische analyse) in overleg met de buurt wordt gekeken hoe deze zodanig kunnen worden heringericht dat zij aan betekenis kunnen

²⁹ Zie in deze overigens ook het: 'Beeldkwaliteitsplan Kromme Rijngebied + (Bronsen partners, 2010)', het hoofdstuk 3.6: 'Richtlijnen beeldkwaliteit SLW'.

winnen wordt door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onderschreven. Dat daarbij ook vernieuwende concepten wordt toegepast, zoals die van eetbaar stadslandschap (bij voorbeeld op basis van het 'Transition Town-concept'), biedt o.i. een goede basis om de buurt meer direct bij hun groene omgeving te betrekken en kan ook saamhorigheid in de wijk bevorderen. Zo zou bijvoorbeeld ook kunnen worden gekeken of ergens in Zeist een openbaar toegankelijke boomgaard zou kunnen worden aangeplant, overeenkomstig prijswinnend idee van door de Bomenstichting uitgeschreven wedstrijd, waarvoor natuurlijk gezien bodemsamenstelling in eerste instantie een plek in Zeist-West in aanmerking komt. In ieder geval is wat het Waterwingebied aan de Bergweg betreft een eerste stap gezet hoe er samen met bewoners (en stakeholders) tot een breed gedragen inrichtingsplan kan worden gekomen. Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat ook bij de betreffende plantsoenen ook aandacht aan het aspect natuur zou moeten gegeven, ook al is het alleen maar om kinderen in hun directe woonomgeving met die natuur in contact te laten komen. Dat dit ook steeds meer leeft blijkt o.a. ook uit de enorme vlucht die natuurspeelplaatsen de laatste jaren maken (vergelijk overigens ook natuurspeelplek bij de Boswerf).

2.10.1.5 Collage van Buurten (S5)

Zeist kent vele buurten met vaak hun eigen karakteristieke groenstructuren, die vaak nog een afspiegeling zijn van de landschappelijke structuren zoals die daar van oorsprong voorkwamen (zie voor fotocollage ook GSP, pag. 131). Hier zal slechts op enkele buurten worden ingegaan, voor zover daar aanleiding toe.

Blij is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. met de aandacht die in het GSP aan Bosch en Duin wordt gegeven en dan in het bijzonder de vele bostuinen die daar voorkomen. Uiteraard wordt de doelstelling onderschreven om hier het karakteristiek groene weefsel van bostuinen en (oorspronkelijk) landschap te handhaven. In die zin zou de bostuinbestemming hier zoals onder Maatregelen aangegeven inderdaad veel beter (op basis Bomenverordening) moeten worden gehandhaafd, maar de vraag is natuurlijk hoe daaraan in de praktijk vorm te geven. Wellicht bieden luchtfoto-opnamen hierbij uitkomst. Of de hier voorkomende karakteristieke grove dennen ook op termijn kunnen worden gehandhaafd, aangezien het toch (vooral in jeugd) om pionierboomsoorten gaat, is natuurlijk de vraag, maar vermoedelijk gaat dat de termijn van het GSP te buiten.

Bij Vollenhove zou nog kunnen worden aangegeven, dat daar ook belangrijke ecologische structuren voorkomen, zoals o.a. langs de Dreef. Verder komen er ook een aantal waardevolle waterpartijen voor, ook al zijn deze dan heden ten dage deels van ondoorlatende bodem voorzien (zie voor details ook de 'Ecologische beheersvisie'). Daarnaast zou met name in dit deelgebied kunnen worden gezien hoe door gerichte maatregelen de ecologische isolatie van het Sanatoriumbos zou kunnen worden opgeheven (zie ook voor mogelijke maatregelen ook 'Ecologisch onderzoek Buurtschap Sanatoriumbos (Bureau Waardenburg, 2006)').

Bij Kerckebosch wordt o.a. ingegaan op de herstructurering zoals deze daar is voorzien. Gezien de gevolgen daarvan voor het thans aanwezige binnenbos en ook de uistraling naar de omringende EHS is tegen het bestemmingsplan dat de beoogde herstructurering mogelijk moet maken o.a. door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bij de Raad van State beroep aangetekend. In die zin is het de vraag of in het GSP nu al op de betreffende herstructurering vooruit zou moeten worden gelopen, of dat daar toch nog in ieder geval een kanttekening bij zou moeten worden gezet (zie overigens ook relevante passage in Coalitieakkoord). Duidelijk is overigens dat het zogenaamde 'eikenbosje' dat wordt gespaard geen inlandse eik is, maar Amerikaanse eik. Ook hier leert de ervaring dat het verstandig(er) was geweest als men voordat men met planontwikkeling begon eerst een gebiedsdekkende inventarisatie had gemaakt om de aanwezige groene kwaliteiten ook echt in beeld te kunnen

brenge³⁰. Dan had ook duidelijk geworden dat er in het gebied nog een aantal oude(re) boskernen voorkomen, die zondermeer de moeite van het behouden waard waren geweest.

Wat het Valckenbosch betreft is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder verheugd dat de gemeente zowel het spoorwegtracé wil aankopen en het als buurtgroen wil inrichten, als ook dat men de Dieptetuin als monumentaal paretje met bijbehorende uitstraling wil herstellen. Met name het herstel van Dieptetuin als monumentaal paretje kan ertoe bijdragen om het groene image van Zeist weer letterlijk (enige) kleur te geven.

Op groenstructuur Zeist-West is al eerder en dan met name waar het gaat om aanwezige landschappelijke structuren en groen-blauwe dooradering ingegaan (zie o.a. onder het kopje 2.4: 'Stadsecologie Zeister Groenstructuur'). In ieder geval was het goed geweest als de kaart met daarop aanwezige ecologische structuren uit het 'Groenbeheersplan Zeist-West' ook als zodanig integraal in het voorliggende GSP was opgenomen, zodat ook voor eenieder meteen duidelijk is waar de betreffende structuren liggen en welke betekenis daaraan binnen aanwezige groenstructuren kan worden gegeven. Bij de beoogde opstelling van een reconstructieplan zou daar dan nadrukkelijk rekening mee kunnen worden gehouden. Voor wat de Grift nabij de Clomp betreft is overigens al een soort inrichtingsbeeld geschetst dat als basis voor de herontwikkeling zal worden genomen (zie ook 'Onderzoek waardering Groenkwaliteit De Clomp (Croonen, 2010)').

In het Centrum van Zeist is zowel het Middeleeuwse wegenpatroon (denk aan de beide Dorpsstraten en ook 1e en 2e Hogeweg), evenals het stratenpatroon van het Slotcomplex nog duidelijk aanwezig, zij het dat door de stedelijke ontwikkeling van het gebied relatief weinig van het hier oorspronkelijk aanwezige groen (o.a. jachtbossen van 't Slot) resteert. Feitelijk gaat het wat de grotere groengebieden betreft daarbij alleen nog om het Walkartpark en in zekere zin ook de Begraafplaats, zij dat het Wilheminapark (sec) natuurlijk met zijn karakteristieke landschappelijke aanleg ook direct vanuit de Slotlaan bereikbaar is (zie voor nadere details over het Wilhelminapark (sec) ook het GSP, pag. 152).

In het GSP wordt ten aanzien van het Walkartpark, waarop een servituut rust, voorgesteld dit als openbare groene ruimte in stand te houden. Op zich kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daar natuurlijk in vinden. Alhoewel het bomenbestand van het Walkartpark gezien ouderdom van een gedeelte van het bomenbestand op termijn wellicht moet worden verjongd, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel van mening dat daarbij huidige geslotenheid randen gehandhaafd dienen te worden. Daardoor kan het park zijn intimiteit ten opzichte van de omringende stedelijke structuur o.i. beter behouden.

In ieder geval kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich volledig vinden in de voor het Centrum gegeven doestelling om waar mogelijk het groen te versterken, o.a. door zoveel mogelijk groeiplaatsen voor bomen te behouden en deze waar ook maar enigszins mogelijk te creëren.

Positief is natuurlijk ook is de bijzondere aandacht die in het GSP aan de groene inpassing van sportterreinen en bedrijventerreinen wordt gegeven, ook al omdat ze vaak op kwetsbare locaties aan buitenranden stedelijke gebieden zijn gelegen (vergelijk o.a. bedrijventerrein Fornhese). Met name ook de ervaring met het Handelscentrum leert dat dat nog niet zo eenvoudig is, ook gezien de enorme parkeerdruk, waardoor er telkenmale weer nieuwe aanslagen op de aanwezige groene bosbuffers plaatsvinden.

2.10.2 Uitwerking Thema's

Op hiërarchie zoals deze ook bij thema's in het GSP wordt onderscheiden, als ook op relatie tussen onderscheiden thema's en structuurkenmerken is onder 2.9: 'Thema's' al ingegaan. Hieronder zal met name op Thema's zelf worden ingegaan, voor zover daar dan aanleiding toe is.

³⁰ Overigens is t.b.v. planontwikkeling Kerckebosch indertijd wel in 2004 door Bureau Waardenburg een analyse uitgevoerd, maar deze maakte alleen gebruik van bestaande gegevens (zogenaamde 'Quick scan'). Bovendien zijn aanbevelingen die in het rapport worden gedaan later niet in planontwikkeling overgenomen.

2.10.2.1 Bomen (T1)

Binnen dit thema staat de aandacht voor Bomen centraal, waarbij terecht wordt aangegeven dat er zonder bomen feitelijk in Zeist geen groenstructuur is (zie ter illustratie ook het GSP, kaart op pag. 9: 'Bomen in Zeist').

Als doelstelling wordt aangegeven 'het Zeister bomenbestand duurzaam veilig te stellen, aangezien dit HET kenmerk is van de Zeister groenstructuur'. Uiteraard wordt die doelstelling door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte onderschreven. Wel zou deze doelstelling o.i. nog verder kunnen worden verbijzonderd, bijvoorbeeld door aan te geven dat het men het bomenbestand zowel kwantitatief als kwalitatief in stand wil houden.

Teneinde het Zeister bomenbestand duurzaam veilig te kunnen stellen wordt aangegeven dat daartoe de opstelling van een nader uitgewerkt Bomenbeleid dringend noodzakelijk is. Nu beschikt de gemeente wel over een Bomenbeleidsplan (zie ook het Bomenbeleidsplan 'Bomen in Zeist'), maar dat diende toch in eerste instantie vooral als nadere onderbouwing van de gemeentelijke Bomenverordening 2005. De opstelling van een meer integraal Bomenbeleidsplan (inclusief bijbehorende visie) zou de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van harte ondersteunen. Dat bomenbeleidsplan zou dan ook moeten worden gevolgd door een inzichtelijk Bomenbeheersplan, waarvoor dan ook direct financiële middelen beschikbaar moeten worden gesteld om het bomenbestand van de gemeente ook actief in stand te kunnen houden.

In het GSP met betrekking tot het bomenbeleid en -beheer aangegeven, dat wanneer de gemeente in de toekomst uitvoering geeft aan een vastgesteld bomenbeleid en -beheer dat dat dan mogelijk moet zijn zonder tussenkomst van de gemeentelijke Bomenverordening. Feitelijk maakt dat een (juridische) toetsing van het door de gemeente gevoerde bomenbeleid niet langer mogelijk. Alhoewel de toetsing van kapaanvragen, zo leert de ervaring, steeds zorgvuldiger plaatsvindt, gebeurt het toch nog regelmatig dat kapvergunningen o.i. op onjuiste gronden zijn verleend, of althans daarover nog wel degelijk discussie mogelijk is (vergelijk ook discussie over kap bomen in bospercelen aan de Dijnseburgerlaan). In het bijzonder verwacht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat ook m.b.t. de in het GSP in het vooruitzicht gestelde verjonging van lanen zoals deze thans onder het Structuurkenmerk S3: 'Netwerk van lanen en wegen' wordt voorgesteld en men reeds bij Barokke lanen bij een percentage dode bomen van 20% tot algehele verjonging van de laan wil overgaan (zie in deze ook zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zoals gegeven onder 2.10.1.3). Op zich is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel voor heldere kaders, maar acht zij juridisch toetsing van het gevoerde beleid wel degelijk van belang.

Wat betreft de 'Bomenverordening' was Zeist al enige tijd terug van plan het beleid te dereguleren, waarbij aansluiting werd gezocht bij het zogenaamde 'Groen Kaart-model' van de Bomenstichting. Indertijd heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in een reactie al aangegeven, dat zij evenwel voorstander blijft van het zogenaamde 'Algemene Model', ook al omdat Zeist heel veel particulier groen heeft dat in belangrijke mate de groene kwaliteit (en dus ook het groene imago) van Zeist bepaald. Aangezien indertijd door de gemeente is aangegeven, dat met de vaststelling van een nieuwe Bomenverordening wordt gewacht totdat het GSP is vastgesteld, is het o.i. verstandig dan ook hierin meteen de kaders daarvoor dan aan te geven. In het GSP wordt dienaangaande nu aangegeven dat de bescherming van waarden (m.n. S1 t/m S5) met een nieuwe Bomenverordening maximaal moet worden ondersteund, maar dat overregulatie moet worden voorkomen om administratieve lasten burger (en de gemeente) terug te dringen (zie ook relevante passage in het GSP, pag. 199). In die zin blijft dus voornamelijk onduidelijkheid bestaan waar de gemeente uiteindelijk zelf bepaalde grenzen legt, hetgeen de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voor toekomstige dialoog over Bomenbeleid en -beheer wel relevant lijkt.

In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd met aandacht in het GSP voor handhaving, die nogal eens - zoals terecht wordt geconstateerd - te kort schiet. Dat de nieuwe Omgevingsvergunning daar in sommige gevallen een bijdrage aan zou kunnen leveren, aangezien die een meer integrale toetsing van nieuwe ruimtelijke activiteiten

mogelijk maakt, is op zich juist, maar waar het natuurlijk wezenlijk omgaat is ook een daadwerkelijk actieve handhaving (inclusief goede voorlichting) en nog wezenlijker een gedragsverandering bij de burger.

2.10.2.2 Recreatief medegebruik (T2)

Uiteraard is het recreatief medegebruik van het groen van belang, zeker ook in het stedelijke gebied, voor zover dat dan niet ten koste gaat van ook te verwezenlijken natuurwaarden (zie in deze ook de 'Beheersvisie Ecologisch Groen').

In het GSP wordt wat het recreatief medegebruik betreft aangegeven, dat het oostelijke gedeelte van Zeist over uitstekende langzaam verkeerverbindingen met buitengebied beschikt, maar dat Zeist-Noord en Zeist-West op slot zitten.

Wat Zeist-Noord kan inderdaad de A-28 als een belangrijke barrière worden gezien, zij het dat bijvoorbeeld het landgoed Dijnselburg wel via voetbrug voor bewoners Verzetswijk bereikbaar is. De oorspronkelijke relatie tussen de wijk en het bos zou hier wel kunnen worden hersteld door de A-28 ter plaatse te overkappen, ook al heeft RWS in kader beoogde verbreding A-28 al aangegeven deze niet mee te nemen in de plannen. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft in kader van haar zienswijze op de SV overigens al aangegeven, dat zij geen voorstander van een algehele overkapping van de A-28 bij Vollenhove is, aangezien daardoor de natuur op de Overplaats Vollenhove teveel onder druk zou komen te staan. Wel is zij aldaar voorstander van glazen overkapping, waarmee tegelijkertijd duurzame energie zou kunnen worden opgewekt (zie ook www.duurzameweg.nl).

Met betrekking tot het op slot zitten van Zeist-West is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat het gebied tussen Zeist-West en Bunnik/De Uithof uitermate kwetsbaar voor openstelling is aangezien hier een belangrijke ecologische verbinding loopt (zie ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden'). Teneinde de bewoners toch van het buitengebied te kunnen laten genieten zou wel het pad dat thans ter hoogte van de zogenaamde randsloot langs de wijk Brugakker loopt ook ter hoogte van de wijk Couwenhove kunnen worden verlengd. Aan een mogelijke openstelling van het Kouwenhovese Laantje zou o.i. pas kunnen worden gedacht nadat de natuur in het gebied tussen Zeist-West en Bunnik meer robuust is gemaakt (vergelijk ook voorstel: 'Tuinen van Utrecht').

2.10.2.3 Natuur (T3)

Hieraan is ook onder met name 2.4: 'Stadsecologie Zeister Groenstructuur' al ruim aandacht gegeven, in het bijzonder tot de voor Zeist kenmerkende structuren, zoals de overeenkomstig de gegeven structuurkenmerken kunnen worden onderscheiden. Feitelijk wordt ook hier onder 'Doelstelling en Strategie (zie het GSP, pag. 210), nog eens expliciet aangegeven wat het belang van elk van de onderscheiden structuren S1 t/m S5 voor de natuur is en daarmee dus feitelijk voor de EHZ. In die zin heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in het voorgaande dan ook meerdere malen ervoor gepleit om de EHZ niet te beperken tot het Structuurkenmerk S1: 'Landschappelijke structuren', maar in ieder geval ook de 'Structuurkenmerken S2: 'Cultuurhistorisch raamwerk' en S3: 'Lanen en bomen' daaronder te laten vallen. In het bijzonder laanstructuren moeten daarbij, zoals terecht wordt opgemerkt, met name ook voor vleermuizen van belang worden geacht (zie ook onderzoek A. Nolten in Zeist-West).

Wat betreft de te nemen maatregelen wordt daarbij direct verwezen naar de 'Beheersvisie Ecologisch Groen', die op detailniveau de d.m.v. een gericht beheer te realiseren natuurdoelen (inclusief bijbehorende (gids)soorten) aangeeft. Daarbij heeft tegelijkertijd ook een bepaalde prioriteitstelling ten aanzien van de te realiseren natuurdoelen plaatsgevonden, zoals (achtereenvolgens) de levensvatbaarheid, soortenrijkdom, zeldzaamheid en (mate van) natuurlijkheid. Gezien de directe betrokkenheid van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bij het opstellen van de betreffende beheersvisie kan zij zich daarin vinden, zij het dat zij zich afvraagt of een overzicht van de natuurdoelen voor de in de beheersvisie onderscheiden eenheden (voor alle zekerheid) ook niet in het GSP zou moeten worden opgenomen, zij het dan in een bijlage.

Het is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat ook in de 'Beheersvisie ecologisch groen' ook aandacht aan het Natuurpark De Brink wordt gegeven. Aangezien dit park toch als de 'parel' kan worden gezien voor het ecologisch groenbeheer van Zeist had het o.i. toch voor hand gelegen dat hieraan ook onder het thema Natuur bijzondere aandacht was gegeven, ook al was dat maar vanuit het oogpunt van voorlichting over ecologisch beheer. In ieder wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voorstellen hieraan onder T3: 'Natuurwaarden en natuurbeleving' alsnog bijzondere aandacht te geven.

Wat de uitvoering van de (beheers)maatregelen betreft zou het o.i. goed zijn als daarbij met een Natuurkalender wordt gewerkt (zie voor info ook 'Natuurkalender gemeente Arnhem). Dan wordt er in ieder geval voor gezorgd dat bij het beheer zorgvuldig met (mogelijk) aanwezige soorten wordt omgegaan (vergelijk ook Gedragscode Waterschappen en Gedragcode bosbeheer).

2.10.2.4 Tuinen en particulier groen (T4)

Bijzonder verheugd is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. met de aandacht die in het GSP aan tuinen en particulier groen wordt gegeven. Door het uitbrengen van specifiek daarop gerichte folders, zou Zeist (nieuwe) bewoners nog eens op de bijzondere betekenis van hun tuinen voor het groen van Zeist kunnen worden gewezen. In ieder geval heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het als zeer positief ervaren dat elke nieuwe eigenaar van koopwoning in de Dolderse Duinen door ontwikkelaar een inheemse boom (inclusief bomenboekje) werd aangeboden.

2.11 Uit/doorwerking (inclusief Maatregelentabel)

Onder 'Uit/doorwerking' wordt in het GSP men name ingegaan op de wijze waarop de doelen/kaders uit het GSP hun doorwerking dienen te krijgen in zowel de nog (per wijk) op te stellen Groenbeheersplannen als het groenbeheerssysteem. In de groenbeheersplannen worden de lange termijn doelen per onderscheiden eenheid/object doorvertaald naar de inrichting- en ook beheersmaatregelen die moeten worden genomen om die doelen uiteindelijk ook te kunnen realiseren. De ervaring leert dat als het daarbij ook om echte omvormingen gaat daar in de praktijk zowel met omwonenden als belangenorganisaties toch vaak nog heel wat discussie over is, met name ook in Zeist-West. In het GSP wordt dienaangaande aangegeven, dat er wel ruimte is om te praten over wát, maar niet over hóé. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel van mening, dat het zeker als het daarbij over in ecologisch opzicht kwetsbare gebieden/structuren gaat, zoals bijvoorbeeld het beheer van het Natuurpark De Brink, of ook het bermenbeheer van o.a. Weteringlaan en Griffensteijnselaan, het wel degelijk zinvol is (gebleken) om ook over de wijze waarop het beheer uiteindelijk wordt uitgevoerd daarover met elkaar gedachten uit te wisselen. Dat bij het gevoerde beheer soms een spanningsveld aanwezig is tussen algemene belangen onderling (zoals bijvoorbeeld tussen het natuurbelang en het verkeersbelang) en ook het algemene belang en het individuele belang zij zo, maar in de praktijk kom je daar meestal wel uit.

Zoals ook onder 'Algemeen' al aangegeven, moet de alsnog later bij het GSP gevoegde 'Maatregelentabel' inderdaad indrukwekkend worden geacht. Het geeft o.i. helder aan dat aan het groen in Zeist nog een aanzienlijke kwaliteitsimpuls kan worden gegeven. Als mogelijke maatregelen zou ook nog aanvullend het opstellen van een Natuurkalender kunnen worden opgenomen (zie voor toelichting ook onder 2.10.2.3: 'Natuur'), als stimuleringsmaatregelen voor aanleg groene daken/gevels voor particulieren, mede in verband met klimaatverandering (vergelijk ook subsidieregelingen o.a. gemeenten Rotterdam en Groningen). Ook zou kunnen worden gedacht aan aanleg boomgaard in Zeist-West, ook om bijzondere aandacht aan de relatie tussen de thema's groen en voeding/duurzaamheid te kunnen geven³¹.

³¹ Zie in deze ook de recente aandacht voor het co-creëren van o.a. eetbare stadslandschappen, herstel relatie stad-platteland, etc.

2.12 Financiëring

Zoals onder 'Algemeen' al aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat er in ieder geval een (reserverings)fonds zou moeten komen die een afschrijving en daarmee investering in het groen mogelijk maakt, teneinde de waardevolle groenstructuur van Zeist ook als zodanig voor toekomstige generaties (inclusief planten en dieren) in stand te kunnen houdenl.

3. Conclusie

Al met al is het GSP een indrukwekkend (en ook omvangrijk) document geworden, hetgeen ook direct samenhangt met de complexiteit van de Zeister groenstructuur. Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder verheugd is dat het Groenstructuurplan er nu ligt, is (en blijft) zij van mening dat bepaalde accenten en dan in het bijzonder die ten aanzien van de natuurwaarden van het groen daarin toch anders zouden moeten worden gelegd. In de voorliggende zienswijze van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. worden daarvoor een aantal voorstellen gedaan.

Groen moet vanuit verschillende perspectieven van steeds groter belang worden geacht, zoals bijvoorbeeld ook vanuit het milieu en gezondheid, maar ook wat betreft de relatie van de jeugd met het groen, en in die zin zou het voor de hand liggen dat er voor burgers ook een populaire versie het GSP wordt gemaakt en/of een folder met een aantal aansprekende voorbeelden.

Hoogachtend,

P. Greeven

B. de Wolf

Afzender: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilthoven